Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 257 (14277) | 1973 оной октябриин 31, среда | Сэн 2 мүнгэн

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН АЖАЛШАДТА

...дэр баян ургаса хуряажа, ...миллиард зуун дүшэн дүрбэ ...шон пүүд таряа гүрэндэ ху... ...тын түлөө тэмсэлдэ шэн ...а ажалаараа ехэ туhа нэ... ...хэhэнэйнь түлөө КПСС-эй ...ральна Комитет, СССР-эй ...овно Соведэй Президиум, ...Р-эй Министрнүүдэй Совет ...ин Федерациин колхознигуу..., совхозуудай хүдэлмэришэ..., механизаторнуудые, ажахынуудай мэргэжэлтэдые ба хүтэлбэрилэгшэдые, эрдэмтэдые, таряа тушаан абадаг пунктнуудай, автотранспортна предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдые, хото городуудай болон хүдэлмэришэнэй hуурин тосхонуудай ажалшадые, партийна, совет, профсоюзай ба комсомолой хүдэлмэрилэгшэдые,— энээндэ хабаадаhан бүхы хүнүүдые ажалай ехэ илалтаарнь халуунаар амаршална.

Иимэ ехэ ороохо таряа ургуулан хуряажа, гүрэндэ худалдалга КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ горитой туhа нэмэри болоно.

Хүдөө ажахын бүхы ажалшадай хүсэлэл оролдолгын, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй түйлай ехэ туhа хүргэhэнэй, партийна, профсоюзай, комсомолой эмхинүүдэй, совет ба ажахын зургаануудай эмхидхэлэй, политическэ ехэ хүдэлмэри хэhэнэй, хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар партиин абаhан бүлэг ехэ программые бодото дээрэнь бэелүүлhэнэй ашаар эдэ амжалтанууд туйлагдаха аргатай болоhон байна.

Таряан ба мал ажал хүгжөөлгэдэ, хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые үйлэдбэрилэн, бүри ехээр абалгада, совет хүнүүдэй байдал hайжаруулха талаар партиин табиhан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ Россин Федерациин ажалшад саашадаа ехэ амжалтануудые туйлаха гээд батаар этигэн найдажа байhанаа КПСС-эй ЦК, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

ШЭНЭ АМЖАЛТАДА УРЯАЛНА

...рамхаанай аймаг рес...лымнай хүйтэн уларил... аймагуудай нэгэниинь ...бэшье колхоз, совхо...ынь ажалшад үхэр ...гаа, хони хурьгадайн...ое улам олошоруулжа, ...эхэ hү, тоhо, мяха, ...ана. Хэдэн тоо, барим...рдая, Аймагай ажа... байгша оной hүүл 110 мянган хони хурь... байха ёhотой hаа, 115 мянганда хүргөөд Гүрэндэ нооhо тушаа...абари 5 процентээр ...н дүүргэгдээ. Үнгэр...жэлэй энэ үеынхитэй ...хада 2 процентээр ...оhон худалдагдаа. Мя...удалдаха юhэ hарын ... 11,6 процентээр ...н дүүргэгдэhэн байна. ...гын, Дэрээнэй, Арга... совхозуудай, Ленинэй ...этэ колхозой hаа... байгша онойнгоо даа...бүри октябриин 1-дэ ... Жэлэй дүүрэтэр 7000 центнер hү гү...далдахаар шиидэн...

...гай хонишод муу бэ... ажаллана. Гааргын ...й хонишод хонидойн... толгойе олошоруу... нооhо абадаг болоо. ... орденой кавалер, ...й Верховно Соведэй ... Цыбикжап Аюшеев...маева 100 эхэ хонин ...131 хурьга абажа, ...бүриhөө 3790 грамм ...хайшална. Хурьгадаа ...илограмм шэгнүүр... тушаагаа. Совхозой ... хонишон Сокто Тыхеевна Энхеева хоёр жэлэй туршада 100 эхэ хонин бүриhөө 110 хурьга абажа түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябана. Ажалай түрүүшүүлэй жэшээе халан абаhан бэшэшье олон хонишод амжалтатай hайнаар хүдэлжэ байна. Энэ совхозой хонишод 1970 ондо 14 мянган хонитой hаа, мүнөө хонидойнгоо тоое 19 мянганда хүргэбэ.

Тус совхозой hаалишад мүн лэ магтаалтай hайнаар хүдэлжэ ябана. Һү худалдаха юhэ hарын даабари 23 процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ. Үнгэрhэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада үнеэн бүриhөө 200 килограм ехэ hүн hаагдаа.

Һахалиин совхозой бэрхэ hаалишад Анна Никитична Любовникова, Елена Алексеевна Соломинская, Нина Ивановна Копьева гэгшэд байгша оной юhэн hара соо үнеэн бүриhөө 1700—1900 килограмм hү haaжа, аймаг соогоо эрхимлэбэ.— Иимэ ажалша бэрхэ hаалишад тус совхоздо олон юм. Эдэнэр гүрэндэ hү худалдаха жэлэйнгээ даабари бүри июль hара соо дүүргэhэн юм. Энээнииень РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС үндэрөөр сэгнэжэ, байгша оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгөөр дамжуулгын Улаан туг 2375 түхэригэй мүнгэн шантайгаар барюулаа hэн.

Хурамхаанай совхозой коллектив байгша оной эхинhээ ехэ эдэбхитэйгээр ажаллана. Гүрэндэ мяха худалдаха юhэ hарын даабари 5 процентээр үлүүлэн дүүргэгдээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ тушаагдаха, эбэртэ бодо малай толгой бүриин дунда зэргын шэгнүүр 288 килограмм татаhан hаа, энэ жэл 310 килограммда хүргэгдөө. Совхозой малшад, мэргэжэлтэд яhала hайн үрэ дүн харуулба гээшэ.

Аймагай hаалишад, хонишод байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгөөр республика дотороо түрүү hуури эзэлжэ, КПСС-эй Буряадай обкомой, Министрнүүдэй Соведэй ба профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар абаhан юм. Хоёрдохи кварталай дүнгөөр хоёрдохи hуури эзэлжэ, мүн лэ мүнгэн шанда хүртөө hэн. Аймагай түрүү ажалшад үхэр малаа тобир тарганаар адуулжа, ехэ hү, нооhо, мяха абаhанайнгаа түлөө hаяшаг орден, медальнуудаар шагнагдаба.

Октябриин 25-най сэлмэг дулаахан үдэр hэн. Аймагай соёлой байшан тээшэ хүн зон олоороо субажа эхилбэд. Ажал хэрэгээрээ суурхажа ябаhан ажалай түрүүшүүлые уряалhан мэтээр Улаан тугууд, уряа лозунгнууд намилзана. Ажалай түрүүшүүлэй дунда Ленинэй орденой кавалер, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыбикжап Аюшеевна Бадмаева, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Пуржима Бадмаевна Аюшеева, Гааргын совхозой бэрхэ хонишон Согто Тыхеевна Энхеева гэгшэдые харанабди. Эдэнэр аймагай түрүүшүүлэй суглаанда хабаадалсахаяа ерэбэ ха юм.

Уданшьегүй суглаан нээгдэжэ, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат **К. Д. Дагбаев** аймагайнгаа ажалшадай ажал хэрэг, шиидхэхэ зорилго тухай элидхэбэ.

Хурамхаанай 26 эрхимэй эрхим малшад гүрэн түрын дээдын хайра шагнал орден, медальнуудта хүртэбэ. Тиихэдэ 93 hаалишад, хонишод, зоотехническэ, ветеринарна мэргэжэлтэд бүхэсоюзна мүрысөөндэ илагшадай тоодо орожо, «1973 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэhэн тэмдэгээр шагнагдаба.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **В. А. Будаев** сугларгашадай урда гаража, өөрынгөө коллективэй ажал хэрэг тухай хөөрэбэ. Нооhо худалдаха даабаряа 5 процентээр, hү худалдаха юhэ hарынгаа даабари бүри июль hара соо дүүргэhэн тухайгаа мэдүүлбэ.

— Колхозоймнай таряанай 26 мянган центнер ороохо хуряаха даабаряа 61 мянганда хүргөө,—гэхэдэнь альга ташалган бүри шангаар зэдэлшэбэ.

Гааргын совхозой бэрхэ хонишон, 100 эхэ хониhоо 110 хурьга абаhан **С. Э. Тыхеева** ажалша нүхэдэйнгөө урда гаража:

— Би Октябриин Революциин орденоор шагнагдааб. Энээндэ харюу болгон хойто жэл 100 эхэ хониhоо 115 хурьга абахаб. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ арга боломжо бии, — гэжэ мэдүүлбэ. Аргатын совхозой мал адуулагша, «Буряадай АССР-эй габьяата мал адуулагша» гэhэн нэрэ солотой **В. С. Дармаев**, Һахалиин совхозой ахалагша hаалишан **А. Н. Любовникова** гэгшэд Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаба. Эдэнэр халуун баярай үгэ хэлэжэ, саашадаа бүри hайнаар хүдэлхэ хүсэл зорилготой байhанаа мэдүүлбэд.

Суглаанай түгэсхэлдэ КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь **К. М. Продайвода** түрүү хонишод, hаалишадта орден, медальнуудые «1973 оной социалис мүрысөөндэ илагша» гэhэн тэмдэгүүдые барюулжа, бүри hайнаар хүдэлхыень хүсэбэ.

Суглаанда хабаадагшад 1974 оной социалис уялга баталан абаба.

К. ЖАМЬЯНОВ



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь К. М. Продайвода Хурамхаанай совхозой техник-үрэжүүлэгшэ Т. К. Цындескинада «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медаль барюулжа байна. (Зүүн гарhаа) Е. Ж. Дармаева Дэрээнэй совхозой hаалишан; Б. С. Дармаев Аргатын совхозой үхэршэн; С. Э. Тыхеева Гааргын совхозой хонишон; Хурамхаанай совхозой hаалишан Н. М. Цыренпилова, А. Н. Любовникова Һахалиин совхозой hаалишан; В. А. Будаев Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото-зураг.



ХҮНҮҮДЭЙ ЗОЛ ЖАРГАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ

...ын эб найрамдалда ...хүсэнүүдэй ехэ ху... ...й 14 комисси октябриин 27-ной үдэшэ хүдэлмэ...лhэн байна. «Эбэй ...зэргэ оршохо ба ...орондын аюулгүй бай...hэн комисси гү, али ...лтэ ба экономическа ...а бэеэ даанхай бай... Дутын Зүүн зүг ту...исси гү, али буу ...уряаха тушаа ко... мүн бусад комисси... КПСС-эй ЦК-гай Ге... секретарь, «Ара...хоорондо эб найрам...жүүлhэнэй түлөө» ...ондын Ленинскэ ...лауреат Л. И. Бреж...лhэн үгэ зүбшэн ... гол удхань боло... Конгрессто хабаа...хэр Л. И. Бреж...hэн үгын түйлай ... шанартай байhые ...алтайгаар тэмдэг...рэнэй хэлэhэн үгэ ...хоорондын байдал ...ыгөөр, алишье га...рэнгыгээр шэнжэлэгдэжэ, уласхоорондын аюулгүй байдал сахиха, эб найрамдал аршалан хамгаалха, бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй гол асуудалнуудта таарамжатай боломжотойтоор хандалгын жэшээ харуулагдаа.

Конгрессэй делегадууд октябриин 27, 28-да комиссинуудай заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, өөhэдынгөө ороной гү, али организациин хараа бодолые элирхэйлэн мэдүүлжэ, зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа асуудалнуудаар дурадхалнууд болон ажаглалтануудые хэhэн байна. Мүнөө үе сагай эгээл гол шухала асуудалнуудаар үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоно.

Дайн дажаргүй дэлхэй тоттоохо, дэбжэжэ байдаг, хүнэй эрхэ сүлөө ба нэрэ хүндыеы хүндэлдэг, бүхы дэлхэйн хүн зоной аша туhада харилсаа холбоо байтуулдаг, арадуудай хани барисаа бэхижүүлдэг тиимэ дэлхэй байгуулха гээшэ хүн түрэлтэнэй мүнөө үедэ бэелүүлхэ эгээл хүндэтэй, мүн эгээл шухала зорилго мүн болоно гэжэ **«Эбэй ёhoop зэргэ оршохо ба уласхоорондын аюулгүй байдал»** гэhэн асуудалаар байгуулагдаhан комиссида хабаадагшад тэмдэглээ. Энэ комисси Ю. Циранкевичэй (ПНР) түрүүлэлгэ дорo хүдэлнэ.

Уласхоорондын харилсаануудай мүнөөнэй үе хадаа «Хүйтэн дайнай» политикаhаа эбэй ёhoop зэргэ оршохо гол ёhонуудта орохо, зүришэлдөөнүүдhээ—хэлсээ хэхэ ба харилсаа холбоо байгуулха үедэ орожо байhан тэмдэгтэй үе саг гэжэ үгэ хэлэгшэд бултадаа тэмдэглээ. Иимэ хубилалта хадаа нэн түрүүн Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай бэелүүлдэг эб найрамдалда дуратай гадаадын политикын аша үрэ мүн болоно. Хэдэ хэдэн баруун оронуудай ушар байдалые зүбөөр сэгнэдэг политикашье түгшүүрилтэ байдал hуларуулха хэрэгтэ туhа хүргөө. Уласхоорондын оршондо үзэгдэжэ байгаа hайн хубилалтануудта ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй оронууд, Азиин, Африкын болон Латиин Америкын арадууд hайнаар нүлөөлhэн байна.

Мүнөө үеын оршон байдалда уласхоорондын аюулгүй байдал ба эбэй ёhoop зэргэ оршохо гол ёhонууд хоорондоо таhаршагүй холбоотой юм гэжэ Ю. Циранкевич, Э. Гайс (ФРГ), патриарх Пимен, М. Окойе (Нигери), Л. Хинклей (США), Э. Эдлер (ГДР), В. Эрли (Израиль), Ж. Астре (Франци), К. Трипатхи (Инди) болон бусад онсолон тэмдэглээ. Эдэ гол ёhонуудые баталан абаад, бүхы дэлхэй дээрэ бэелүүлбэл, уласхоорондын аюулгүй байдал хангагдажа болохо юм.

США-гай империалис бүлэгүүдэй ябуулдаг ээрхэг түримхэй политика буруу hүрэхэ байха гэжэ делегат Д. Госван (Инди) мэдүүлээ. Энээндэ Вьетнам гэршэ болохо байна. Тэрэнэй эрхэ сүлөөдэ дуратай арад эрэлхэгээр тэмсэжэ, илалта туйлаа.

Бүхы дэлхэй дээрэхи түгшүүрилтэ байдал улам саашадань hаларуулха, түгшүүрилтэ байдалай бии байгаа гуламтануудые унтарааха гээшэ манай конгрессэй үмэнэ табигдажа байгаа гол зорилгонуудай нэгэниинь гээд бидэ тоолонобди гэжэ Д. Б. да Сильва (Перу) хэлээ. Энээнтэй дашарамдуулан, Дутын Зүүн зүгтэхи байдал аюултай гэжэ онсолон тэмдэглэхэ гээшэ шухала гэжэ бидэ тоолонобди. Энэ болон бусад районуудтахи шиидхэг дээгүй асуудалнуудые шиидхэлгэдэ туhа хүргэхэ гээшэ конгрессэй зорилго мүн болоно.

Эб найрамдал улам саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ, уласхоорондын аюулгүй байдал сахиха гэhэн тодорхой дурадхалнууд үгэ хэлэлгын үедэ харагдажа үзэгдөө.

«Эбэй ёhoop зэргэ оршохо ба уласхоорондын аюулгүй байдал» гэhэн асуудалаар байгуулагдаhан комиссиин заседани дээрэ Дж. Массен (США) болон бусад үгэ хэлээ.

Индохитад тушаа эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэй комиссиин хүдэлмэри Камбоджодо тохёолдоhон байдалые зүбшэн хэлсэлгээр эхилээ. Комиссиин түрүүлэгшэ Андре Сукьер (Франци) тобшо элидхэл хэхын тулада Тиунн Мумму гэгшэдэ үгэ үгөө. Пномпениин байгуулалтатай харилсаагаа таhалдуулхыень, энэ байгуулалтын аша туhада ямаршье ябуулга хэхэhээ арсахыень демократическа гүрэнүүд болон арадуудые элидхэлшэ уряалhан байна.

Һүүлээрнь үгэ хэлэhэн Бертил Захриссон — Индохитад тушаа Стокгольмдо болоhон конференциин президент — Камбоджын түлөөлэгшын хэлэhэн үгые дэмжээ. США хадаа Лаос, Вьетнам ба Камбоджо тушаа баталагдаhан хэлсээнүүдые эбдэжэ байhаар гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ. Камбоджодо эсэргүү США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй зүгhөө хэгдэдэг ээрхэг түримхэй ябуулгые дары болюулха гэhэн эрилтэ табихыень hайн hайхан hанаатай бүхы хүнүүдые, организацинуудые бидэ уряалнабди.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

ЭФИОПИИН ИМПЕРАТОР ХАЙЛЕ СЕЛАССИЕ I МОСКВА ЕРЭБЭ

Эфиопиин император Хайле Селассие I СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Совет правительствын уряалаар албанай хэрэгээр октябриин 29-дэ Москва ерэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко болон бусад тусхай тушаалтад Эфиопиин, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудай надхуулагдаhан Внуковска аэродром дээрэ хүндэтэ айлшанаа угтаа.

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй гурбан түрэлэй сэрэгшэдэй; ябаган сэрэгшэдэй, лётчигуудай, морягуудай хүндэлэлэй харуул ниидэлгын талмай дээрэ жагсаагдаhан, хоёр ороной Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэhэн байгаа.

Хайле Селассие I, Н. В. Подгорный хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа, сэрэгшэдтэй мэндэшэлэлдэбэ.

Хүндэтэ айлшан тэрээндэ түхеэрэгдэhэн байра тээшэ аэродром дээрэhээ шэглэн ошобо. Мотоциклистнүүдээр үдэшэгдэhэн автомашинануудай үнгэрэн гараhан үйлсэ гудамжанууд Эфиопиин, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар, «Айлшалан буугыт!», «Совет-эфиопиин хани барисаан мандаха болтогой!» гэhэн амаршалгын транспарантнуудаар шэмэглэгдэнхэй байгаа.

(ТАСС).

СОВЕТ-ЭФИОП ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын, Эфиопиин император Хайле Селассие I хоорондо хөөрэлдөөнүүд октябриин 29-дэ Кремль соо эхилбэ.

Хоёр талын харилсаан, хоёр талые hонирхуулhан уласхоорондын гол шухала асуудалнууд хани халуун, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэлэгдөө.

Хөөрэлдөөнүүд үргэлжэлүүлэгдэхэ.

(ТАСС).

ХАНИ ЁhОНОЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Эфиопиин император Хайле Селассие I хүндэлэлдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй правительство октябриин 29-дэ Кремлиин Ехэ ордон соо обед эмхидхэбэ. Тэрээнтэй хамта ябаhан хүнүүд эндэ байгаа.

Совет талаhаа — СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо С. Б. Ниязбеков, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. Э. Дымшиц, М. А. Лесечко, В. Н. Новиков, И. Т. Новиков, З. Н. Нуриев, Л. В. Смирнов, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков, СССР-эй министрнүүд, гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр ба бусад тусхай тушаалтад обедтэ байлсаа.

Обедэй үедэ Н. В. Подгорнын, Хайле Селассие I үгэ хэлэхэдэнь, сугларагшад анхаралтайгаар шагнажа, альга ташалгаар уттаба.

Обед хани ёhоной оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведhээ

Тон хүндэ гээлтын ушарhантай—граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнуудай алдар суута герой, Совет засаг тогтоон бэхижүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадагша, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые байгуулhан элитэ хүнүүдэй нэгэн, элитэ ехэ полководец, Советскэ Союзай гурба дахин Герой, Советскэ Союзай Маршал Семен Михайлович Буденнын наhа бараhантай дашарамдуулан, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет СССР-эй хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай үмэнэhөө гүнзэгы шаналалаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

С. М. Буденнын ажаябадал социалис Эхэ орондоо, хүдэлмэришэн ангиин хэрэгтэ, Советскэ Союзай алдарта ленинскэ Коммунис партиин хэрэгтэ хизааргүй үнэн сэхээр алба хэлгын толотомо гэршэ жэшээ болоно.

Семен Михайлович юрын солдадhаа шэнэ түхэлэй сэрэгэй элитэ ехэ ажал ябуулагшадай нэгэн, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй полководец болоторoo ургаа. Граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнуудай фронтнууд дээрэ туйлагдаhан ехэ ехэ илалтанууд тэрэнэй нэрэтэй таhаршагүй холбоотой юм. Тэрэ гүрэнэй, ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадаа, оронойнгоо ажалшадтай хододоо холбоо барисаатай байгаа. Хүдэлмэришэдтэй уулзалганuудынь ажалшадай зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэдээ үлэхэл. Эхэ орондоо хизаарлашагүй үнэн сэхэ, бэеэ үгэнги байлгань, дайсантай тэмсэлдэ гаргаhан хэмжээлэшэгүй эрэлхэг зоригынь, хүнүүдтэ энэрхы hайн, урин зулгы хандасань Семен Михайлович Буденнодо дурлал манай ажалшадта, бүхы совет арадта түхөөhэн байна.

Ленинэй партиин үнэн хүбүүн — Семен Михайлович Буденный тухай арюун дурасхаал Совет Социалис Республикануудай Союзай хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэдээ үлэхэ, коммунис байгуулалтын агууехэ түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар шэн габьяата ажалда эдэниие зоригжуулжа байхал.

Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ НОМОЙ ХЭБЛЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй КУЛЬТУРЫН ГАБЬЯАТА АЖАЛ ЯБУУЛАГША ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Ном хэблэхэ хэрэгтэ аша габьяа ехэтэй байhанайнь түлөө **Буряадай АССР-эй культурын габьяата ажал ябуулагша** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ иимэ хүнүүдтэ олгохо:

Дашиева Цыбик Дашиевнада—hуралсалай литературын редактор.

Ильина Наталья Николаевнада—уран hайханай литературын ахалагша редактор.

Копнина Вера Ивановнада—хүдөө ажахын литературын редактор.

Цыремпилон Доржи Цыремпиловичтэ—ниитэ-политическэ литературын редактор.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной октябриин 29.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ НОМОЙ ХЭБЛЭЛЭЙ БА РЕСПУБЛИКЫН ТИПОГРАФИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ном хэблэхэ хэрэгые хүгжөөхэ талаар үни удаан саг соо hайнаар хүдэлhэнэйнь түлөө Буряадай номой хэблэлэй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан иимэ хүнүүдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха;

Бурдина Лидия Павловнае—Республикын типографиин номуудые гадарладаг цехэй начальник.

Гурьянов Павел Сергеевичые—Буряадай номой хэблэлэй уран hайханай ахалагша редактор.

Дармаева Мария Очировнае — Буряадай номой хэблэлэй hуралсалай литературын редактор.

Салимов Соломон Иосиповичые—республикын типографиин барлагша.

Субботина Ирина Викторовнае—Буряадай номой хэблэлэй уран hайханай литературын редактор.

Цыденова Бутит Цыреновнае — Буряадай номой хэблэлэй корректор.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1973 оной октябриин 29.

ХҮНҮҮДЭЙ ЗОЛ ЖАРГАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Эндэ сугларагшад ДРВ-гэй түлөөлэгшэ Ван Мин Чанай хэлэһэн үгые ехэ анхаралтайгаар шагнаһан байна. Американ империализмда эсэргүүгээр хэдэг Камбоджын арадай тэмсэл илалтаар дүүрэхэ гэжэ бидэ этигэнэбди гээд тэрэ мэдүүлээ. Эзэрхэг түримхэй ябуулгаяа болюулха тухай, Камбоджын гүрэнэй бэеэ даанхай байдалые, газар уһанайнь бүрин бүтэн байһые мэдэрхэ тухай Национальна фронтын ба Национальна эблэрэлгын правительствын табидаг үнэн зүб эрилтэнүүдые Вьетнамай арад бүри мүһэн дэмжэнэ.

Өөрынгөө түрэл газар дээрэ эб найрамдалай түлөө Камбоджын арадай хэдэг тэмсэлтэй совет хүнүүдэй нэгэн һаналтай байһан тухай, тэдэнние үнэн зүрхэнһөө хүндэлдэг байһан тухай СССР-эй түлөөлэгшэ уран зохёолшо Б. Полевой хэлээ.

Нютагай хархис этэгээдүүдтэ түшэглэдэг, Камбоджын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсадаг империалистнуудай хорото ааша Индохитадай хахад арал дээрэхи байдал гуримшуулха ябадалые, тэндэ эб найрамдал туйлаха ябадалые һаатуулна гээд үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ. Арадуудай, тэрэ тоодо Индохитадай арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дэмжэхэ гэсэшэ КПСС-эй, Совет гүрэнэй хэлбэришэгүй шууд сэхэ хараа шугам мүн байһаар. Энээн тухай эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ һэн. Энэ хараа шугам партиин XXIV съезд дээрэ батадхагдан харуулагдаа бэлэй.

Индохитадай асуудалаар байгуулагдаһан комисси октябриин 28-най үглөөнэй заседани дээрэ эб найрамдалай, демократиин ба дэбжэлтын түлөө Лаосой. Вьетнамай арадай хэдэг тэмсэлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Индохитадай хахад арал дээрэ Сайгоной захиргаанайхид болон Лаос. Камбоджодохи хархис этэгээдүүд дайн байлдаа хэхэ гэжэ һэдэжэ, туйлагдаһан хэлсээнүүдые таһалдуулхые оролдоно.

Имагтал эрхэ сүлөөдэ дуратай хүсэнүүдэй нэгэдэл, Индохитадта американ империалистнуудай хэдэг хорото аашануудые элишэлгэ ба таһалдуулга, мүн Индохитадай арадуудай национально-сүлөөрэлгын, патриотическа хүдэлөөе дэлхэйн олониитын али бүхы хэмжээгээр дэмжэлгэ хадаа Индохитадай газар дээрэ эб найрамдал тогтоохо гэжэ К. Ж. Бакула (Инди), Тран Хоай Нам (Урда Вьетнам), Л. Чултэм (МНР) болон бусад хэлээ.

Зүүн зүг тушаа комиссиие Югославиин ажалша арадай социалис холбооной президиумэй секретариадай гэшүүн Клим Чорбе толгойлно. Энэ комиссида хабаадагшад араб оронуудта эсэргүүгээр Израилиин хэһэн шэнэ эзэрхэг түримхэй ябуулгатай дашарамдуулан, Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ, эндэхи шахардуу шанга байдалай ушар шалтагаание дэлгэрэнгыгээр шэнжэлнэ. Аюулгүйн Соведэй тусхай шиидхэбэринүүдые дары дүүргэхэ тушаа эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй ябуулгануудые конгрессэй делегадууд һайшаана. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые эндэ сугларагшад тон халуунаар дэмжэнэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Генеральна секретарь Ромеш Чандра Дүтын Зүүн зүгэй асуудал зүбшэн хэлсэхэ үедэ Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгын шэнэ баримтануудта анхаралаа хандуулхыень, эзэмдэгдэһэн араб газар дээрэ хүнэй эрхэнүүдые эбдэхэ ябадалда эсэргүүсэхыень, буудалдаа зогсоохо тухай шиидхэбэриие Израилиин эбдэжэ байһанда эсэргүүсэн тэмсэхыень болон бусад шухала асуудалнуудта анхаралаа хандуулхыень дурадхаба. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй конгресс дээрэ Дүтын Зүүн зүг тушаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн дурадхалнуудые комисси дэмжэхэ байха бээз гэжэ үгэ хэлэгшэ батаар найдажа байһанаа мэдүүлээ.

Үгэ хэлэһэн Ахмба Адан (Сомали), Эдуардо-эс-Салам (Чили), Ричард Кенней (Великобритани) гэгшэд эзэрхэг түримхэйшүүлые эрид шууд буруушаагаа. Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэриие Израилиин шууд дүүргэхынь түлэдэ тэмсэлээ улам эдэбхижүүлхыень дэлхэйн олониитые тэдэнэр уряалһан байна.

«Европодохи аюулгүй байдал ба харилсаа холбоон» гэжэ комиссиин зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, делегадууд эб найрамдалай хуби заяанай түлөө ехээр һанаагаа зобожо байһан тухайгаа мэдүүлнэ. Энэ комиссида Каноника Р. Гоора (Бельги) түрүүлэгшээр һууна.

Европодо аюулгүй байдал тогтоохо гэшэ саг зуурын хэрэг бэшэ гээд Чехословакиин түлөөлэгшэ Я. Мусилек онсолон тэмдэглээ. Тиимэһээ саг үргэлжэ хүдэлдэг консультативна органиие байгуулха шухала гэжэ тэрэ хэлээ. Энэ орган хадаа Европодо аюулгүй байдал сахиха. харилсаа холбоо тогтоохо асуудалнуудые эрхилхэ һэн.

Болгариин түлөөлэгшэ Д. Братанов аюулгүй байдал сахиха, харилсаа холбоо тогтоохо асуудалаар бүхы Европын зүблөө зарлалгын амжалта тэмдэглээд, тэрэниие үндэһэ баримтагүйгөөр удаарууланггүй дүүргэхые уряалһан байна. Тэрэ хадаа энэ зүблөөнэй удха шанарые доромжолхо һанаатай заримашуулай гаргаһан һэдэлгые эрид буруушаагаа.

Г. Н. Эффлер (ФРГ), К. Любберт (ФРГ), Дж. Серафин (СРР), Ж. Дени (Франци), Р. Воле (Франци), ООН-до туһа хүргэдэг эмхиин түлөөлэгшэ Ван де Коппель гэгшэд саг үргэлжэ хүдэлдэг иимэ органиие байгуулха гэһэн һанамжые дэмжээ, харин Венгриин түлөөлэгшэ Ф. Липпени тэрэнэй бэелүүлхэ зорилгонуудые найруулан зохёогоо.

В. Орилья (Итали) Венгриин делегациин оруулһан дурадхалые һайшаагаад, тэрээндэ ехэ анхарал хандуулхыень уряалба.

К.-Т. Мюравски (ФРГ) Баруун Берлин тушаа баталагдаһан дүрбэн талын хэлсээе бүхы пунктнуудаарнь дүүргэхэ шухала гэжэ хэлээ. Энэ хадаа, тэрэнэй һанамжын ёһоор, Европодохи түгшүүрилтэ байдал улам саашадань һулааруулха гол эшэ үндэһэн мүн болоно.

М. Бушман ба Ю.-П. Рунге (ФРГ) өөһэдынь ороной СССР-тэй, ПНР-тэй ба ГДР-тэй баталһан договорнуудай ехэ удха шанарые тэмдэглээ. Эдэ договорнууд хадаа шиидхэгдээгүй асуудалнуудые гуримшуулха найдамтай һайн эшэ үндэһэн болоно.

Европын гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудые һайжаруулаад байхада энэ баримта бусад түбинүүдэй оронуудта һайнаар нүлөөлнэ гэжэ Х. Дайи (Инди), Н. Логфи (АРЕ) гэгшэд тэмдэглээ. Тиимэһээ эдэ оронуудай арадууд Европодо эб найрамдал аршалан хамгаалха, бэхижүүлхэ хүсэлэл оролдолгые дэмжэнэ.

Европо түби дээрэ аюулгүй байдал сахиха асуудалнуудта политическэ хэлсээнүүдэй түрүүшын удха шанартай байһан тухай Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин түлөөлэгшэ И. Дюмон тэмдэглээ. Мүнөөнэй конгрессэй зорилго юуб гэхэдэ, шахардуу шанга байдал һулааруулха ябадалые улам урмашуулха, сэрэгэй гаргашануудые бага болгохын түлөө тэмсэхэ, СССР ба США-гай хоорондо баталагдаһан буу зэбсэг хороохо тухай хэлсээнүүдые бодотоор бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ хэрэг мүн болоно.

Түгшүүрилтэ байдал сэрэгэй талаар һулааруулха асуудалнууд тухай хэлэхэ зуураа, ПНР-эй түлөөлэгшэ А. Ротфельд энээндэ хабаатай шухала асуудалнуудые дурдаһан байна.

Азидахи эб найрамдал ба аюулгүй байдалда империалис томо гүрэнүүд аюул тохёолдуулна. Тиимэһээ империализмда эсэргүү тэмсэл Ази түбиин арадуудай гол шухала зорилго байгаа, байһаршье, — иимэ һанамжые **«Азидахи эб найрамдал ба аюулгүй байдал»** гэжэ темэдэ зорюулагдаһан комиссиин олохон хабаадагшад онсолон тэмдэглээ.

Комиссиин түрүүлэгшэ Бангладешэй Арадай Республикын эб найрамдалай Соведэй президент Абдус Мохаммед Азад Самад, бүхы Венгриин эб найрамдалай Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Иштван Харш, Дунда Азиин ба Казахстанай мусульман шажантанай захиргаанай түрүүлэгшэ Муфтий Бабаханов болон бусад Азида эб найрамдал, аюулгүй байдал туйлахын тулада хамтааран хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха тухай хэлээ.

Азида аюулгүй байдал хамтааран байгуулха тухай Советскэ Союзай оруулһан дурадхалнууд хадаа бүхы дэлхэй дээрэ СССР-эй ябуулдаг эб найрамдалай, харилсаа холбооной олон жэлэй политикын үргэлжэлэл ба хүгжэлтэнь мүн гэжэ Ази, Африкын оронуудтай һаналаа нэгэдэлгын совет комитедэй түрүүлэгшэ уран зохёолшо Мирзо Турсун-заде тэмдэглээ.

Индиин океан шадар оршодог районуудые ядерна зэбсэггүй орон нютаг гэжэ тоолохо гэһэн дурадхалые Шри Ланка Республикын эб найрамдалай Соведэй гэшүүн С. А. Викремасингхе гэгшэ дэмжэһэн байна.

Заседани дээрэ үгэ хэлэһэн Бангладешэй национальна арадай партиин түрүүлэгшэ Музаффар Ахмат, Гондурасай студентнүүдэй социалис фронтын генеральна секретарь Виктор Мануэль Рамос гэгшэд Азидахи байдалые улам түгшүүрилтэй болгодог Пекинэй политикые эрид шууд буруушаагаа.

«Буу зэбсэг хуряалга» гэһэн темээр байгуулагдаһан комиссида Р. Андриамандзато гэгшын түрүүлэлгэ доро делегадууд буу зэбсэг наралтайгаар бүтээлгые болюулха асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Һандаралгын ба хюдалгын буу зэбсэг үйлэдбэрилгые болюулха, нөөсыень үгы хэхэ гэһэн Советскэ Союзай үүсхэлые дэлхэйн эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд үндэрөөр сэгнэһэн байна.

Сэрэгэй гаргашануудые 10 процентээр хороогоод, энэ мүнгэ зөөриин зарим хубиень хүгжэжэ байгаа оронуудта туһаламжа болгон үгэхэ гэһэн СССР-эй дурадхалые үгэ хэлэһэн олохон хүнүүд ехээр һайшаагаа.

Баруун Берлинэй ниитын ажал ябуулагша Э. Клаус, Европын оронуудай залуушуулай уласхоорондын организациин түлөөлэгшэ Н. Нэр, Индиин эб найрамдалай түлөө элитэ тэмсэлшэ К. Гопал, Ганын делегат Н. Аджей, Великобританиин олониитын ажал ябуулагшад Ф. Ноуэл ба Д. Ингланд, Франциин делегат Р. Майер, Шри Ланкагай эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй түлөөлэгшэ К. Роза болон комиссиин бусад олон гэшүүд буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгын аюул тухай онсолон тэмдэглээ.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Чехословакиһаа ерэһэн делегадууд зүблөөнэй зал соо.

ТАСС-ай фотохронико.

Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал һулааруулха, буу зэбсэг хуряаха гэһэн социалис гүрэнүүдэй хэлбэришэгүй хараа шугам тухай ГДР-һээ ерэһэн Г. Линдер, Чехословакиин олониитын ажал ябуулагша Ю. Цут, СССР-эй Наукануудай академиин США-гай институдай директор, СССР-эй Науканууд академиин гэшүүн-корреспондент Г. А. Арбатов гэгшэд хэлэһэн байна.

Энэ ехэ хөөрэлдөөндэ хабаадагшад «Эб найрамдалай түлөө хүдэлөөн» гэжэ организациин түлөөлэгшэ Б. Будурсска (Франци), Финляндиин делегат У. Вес, Египедэй национальна Ассамблейн гэшүүн М. А. Эль-Кади, дайнай ветерануудай совет комитедэй түрүүлэгшэ П. И. Батов болон дэлхэйн эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бусад түлөөлэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүдые шагнаһан байна.

Дүтын Зүүн зүгэй ба Зүүн-Урда Азиин, Урда Африкын ба Латиин Америкын оронуудай нэрэнүүд конгрессэй делегадуудай — **«колониализмда ба расизмда эсэргүү национально-сүлөөрэлгын тэмсэл»** гэһэн комиссиин гэшүүдэй хэлэһэн үгэ соо зэдэлээ һэн. Заседани дээрэ Мозамбигай сүлөөрэлгын фронтын вице-президент Марселино дос Сантос гэгшэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Гуша миллион шахуу хүнүүд мүнөө колони гүрэнүүдтэ ажаһууна гэжэ делегадууд дураа гутамгяар тэмдэглээ.

Имагтал бата бэхи эб найрамдал хадаа социальна ба национальна талаараа сүлөөрхынь түлөө арадуудай амжалтатайгаар тэмсэхын тулада эрхэ нүхэсэл байгуулна гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Энэ үргэн ехэ хөөрэлдөөндэ хабаадагшад национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнтэй холбоотой бусадшье асуудалнууд тухай хэлээ.

«Хүгжэлтэ ба экономическа бэеэ даанхай байдал» гэжэ комиссиин хүдэлмэриин эхин дээрэ тэрэнэй түрүүлэгшэ доктор Сесар Рондон Ловера (Венесуэла) ингэжэ хэлээ. Гүрэнүүдэй сэрэгэй бюджедүүдые хороохо тухай Советскэ Союзай болон тэрэнэй Коммунис партиин оруулһан дурадхалые комисси амаршалха ёһотой.

Үгэ хэлэлгын эхин дээрэ, Дохарилал Шансарм (Инди) хүгжэжэ байгаа оронуудай хүгжэлтын бэрхэшээлнүүд тухай дурдаа. Империализмын зорилго юуб гэхэдэ, эдэ оронуудай ашаар туйлай ехэ ашаг олзо абахые хүсэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Профессор Марк Соломон (США) эб найрамдал бэхижүүлхэ асуудалнуудта, империалис дарлалтада эсэргүү тэмсэлдэ олонациональна харилсаа холбооной удха шанар тухай хэлээ.

Социализм — экономическа талаараа бэеэ даанхай байдалтай болохо гансахан лэ зам гэжэ Балзор Рахман (Бангладеш) онсолон тэмдэглээ. Хүгжэжэ байгаа оронуудай экономическа хүгжэлтэдэ социализмын оронуудай үзүүлдэг экономическа туһаламжа шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ.

Экономическа бэеэ даанхай байдалай түлөө хэдэг арадуудай тэмсэл — эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлэй нэгэ хубинь мүн гэжэ парламентын гэшүүн профессор Хари Малавия (Инди) хэлээ. Иимэ һанамжые мүн лэ Раджендра Прасад Шукла (Инди) үргэлжэлүүлһэн байна.

Хүгжэжэ байгаа оронуудай зам — социализмын зам мүн — Чедди Джаган (Гайана) гэгшын хэлэһэн үгын гол удхань болонэ.

Социалис зам дээрэ амжалта туйлаһан Куба хадаа хүгжэжэ байгаа оронуудай дунда үльгэр жэшээ харуулна.

Оршон тойронхи байгаалиие сахин хамгаалалга хүн түрэлтэнэй үмэнэ оршоһон гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн. **«Оршон тойронхи байгаалиие сахин хамгаалха талаар харилсаа холбоон»** гэһэн комиссиин заседани дээрэ делегадууд үгэ хэлэхэдээ, байгаалиин баялигуудые ашаглаха, оршон тойронхи байгаалида хүнэй ажал ябуулгын нүлөөн гэһэн асуудалнууд дэлхэйн олониитын анхарал татана гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Комиссиин түрүүлэгшэ — академик, Советскэ Союзай Герой Е. К. Федоров үгэ хэлэхэдээ, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха асуудалнууд буу зэбсэгүүдые хуряалгын, харилсаа холбооной эб найрамдал хангалгын асуудалнуудтай таһаршагүй холбоотой юм гэжэ тэмдэглээ.

Конгрессэй делегат А. Ландри (Франци). Урда Вьетнамай Республикын делегат фармакологиин доктор Ма Тхи Чу амитадай ба ургамалай аймагуудые хамгаалха гэшэ туйлай ехэ удха шанартай гэжэ мэдүүлбэ.

Социальна хүгжэлтэдэ, мүн эб найрамдалай, национальна бэеэ даалган ба аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй соёл культура ба үүргэ; залуушуулай һуралсал, арадуудай хоорондохи хани барисаанай үзэл бодолтойгоор эдэниие хүмүүжүүлгэ; арадуудай хоорондоо үгэеэ ойлголсохо хэрэгтэ олониитын мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тарааха арга хэрэгсэлнүүд — эдэ бүхы асуудалнууд **«Гэгээрэлэй ба соёл культурын талаар харилсаа холбоон»** гэһэн комиссиин заседаниинууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Уран зохёолшо Джеймс Олдриджын (Великобритани) түрүүлэлгэ доро комиссиин хүдэлмэри үнгэрнэ.

Комиссиин гэшүүн үгэ хэлэхэдээ, үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые усадхан зайсуулга хүн зоной нэрэ хүндэ дээшэлүүлхэ, эрхэ сүлөөтэйгөөр ажаһууха арга олгохо байна гэжэ нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэһэн байна.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ уран зохёолшодой үүргэ харюусалгатай юм гэжэ поэт Джованни Синдичи (Итали) хэлээ. США-гай уран зураашa П. Арнольд бодото баримтануудые харуулан, энэ бодолыень элирхэйлэн баталба. Америкын түрүү үзэлтэй уран зураашад оронойнгоо уран бэлигтэнэй выставкэ Москвада асараа гээд тэрэ мэдээсэбэ. Вьетнамдахи дайнда эсэргүү, эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй темэдэ энэ выставкэ зорюулагдана.

Капиталис ба социалис оронуудай хоорондохи хүсэнүүдэй харилсаанай хубилалга соёл культурын һалбарида элеэр харагдана гэжэ Кашл Тимнер (Баруун Берлин) тэмдэглээ. Капиталис оронуудай соёлой ажал ябуулагшад уран бэлигээ демократиин ба эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ хэрэглэжэ һурана.

Композитор Д. Б. Кабалевский (СССР) энэ комисси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хани барисаанай, һаналаа нэгэдэлгын, нэгэ нэгэеэ ойлголсолгын мэдэрэл хүнүүдтэ хүмүүжүүлгэдэ, хүгжэмэй искусство туйлай ехэ үүргэтэй байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын шахардуу байдал һулааруулга, уласхоорондын харилсаанай элдэб һалбаринуудтахи холбоо барисаан экономическа харилсаа үргэдхэлгэдэ таарамжатай байдал байгуулна. Экономическа шэнжэлгэнүүдые жэшэжэ үзэхэ уласхоорондын институдай директор Франц Немшагай (Австри) түрүүлэлгэ доро хүдэлмэреэ эхилһэн **«Экономическа ба научно-техническэ харилсаа холбоон»** гэһэн комисси дээрэ энэ асуудал зүбшэлэгдэнэ.

Клара Рис (США) комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, зүүн ба баруун оронуудай хоорондо худалдаа наймаа үргэдхэхэ шухала гэжэ мэдүүлээ.

Эрдэм шэнжэлэлгын конъюнктурна институдай директор Н. В. Орлов (СССР) үгэ хэлэхэдээ, энэ темэ хүгжөөһэн байна. Худалдаа наймаанда дайралдажа байгаа һаад түбэгүүдые усадхан зайсуулжа, хүгжэл ехэтэй ба хүгжэлтын замда һая гараһан оронуудай хоорондохи экономическа харилсаа үргэдхэхэ шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын эрдэм наукын ба техническэ харилсаанай элдэб аргануудые хэрэглэлгэдэ доктор Фриц Гильберт (ГДР) гол анхаралаа хандуулһан байна. Научно-техническэ харилсаанай асуудалнуудые шиидхэдэг уласхоорондын бюро байгуулхые тэрэ дурадхаа.

Оронуудай хоорондохи харилсаа холбоо амжалтатайгаар хүгжөөхын тула экономическа мэдээсэлнүүдые андалдан абалсаха хэрэгые һайжаруулха шухала гээд Урдын фронтовигуудай бүхэдэлхэйн федерациин генеральна секретарь Уильям Купер (США) үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. ООН-ой зохихо эмхинүүдээр дамжуулан, эдэ бүгэдые бэелүүлжэ болоно гээд тэрэ тоолоно.

СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент, профессор О. Т. Богомолов ажалай уласхоорондын хубаарилгын асуудал тушаа тогтон хэлэхэдээ, уласхоорондын харилсаанда тойбо татадаг зүйлнүүдые усадхахын тула хамтаараа ажаллаха шухала гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Үйлэдбэриин гол шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ научно-техническэ бүлгэмүүдэй үүргэ ба Советскэ Союзай техническэ интеллигенциин туһа нэмэри тухай академик А. Ю. Ишлинский (СССР) хөөрэбэ.

Экономическа, научно-техническэ харилсаанай шухалын шухала асуудалнуудай шиидхэгдэжэ боломоор уласхоорондын саг үргэлжын зүргааниие байгуулхаар Вильгельм Бройер (ФРГ) дурадхаа. Экономическа, гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүд гадаадын экономическа харилсаанда шухала үүргэ дүүргэнэ гэжэ СССР-эй Худалдаа наймаанай-промышленна палатын президиумэй түрүүлэгшэ Б. А. Борисов заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлһэн байна.

«Социальна асуудалнууд ба хүнэй эрхэ» гэһэн комиссиин заседани нээхэдээ, тус комиссиин түрүүлэгшэ Энрике Пасторино — Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин түрүүлэгшэ — ингэжэ хэлэбэ; Эб найрамдалай түлөө арадуудай хэһэн хүдэлөөнэй улам үргэдэжэ байһан сагта социальна асуудалнуудые шиидхэлгэ бүхы хүн түрэлтэндэ туйлай ехэ удха шанартай.

Хүнэй эрхэтэй нягта холбоотой асуудалнуудые шиидхэлгэ ехэ удха шанартай гэжэ тоолонобди гээд Э. Пасторино хэлэбэ. Арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхын тула нэгэ нэгэндээ дайн байлдаагаар орохо ябадалые болюулха ёһотойбди.

Хүнэй эрхын талаар социальна хүгжэлтэ, дэбжэлтэ туйлаха гээшэ энэ тэрэ ороной түүхэтэ хүгжэлтэтэй, мүн гүрэн бүхэнэй социально-политическэ байгуулалтатай таһаршагүй холбоотой байна гэжэ Англиин шахтернуудай профсоюзай генеральна секретарь Джек Данн тоолоно. Советскэ Союз амгалан ёһоор зэргэ оршохын түлөө, колониализмда эсэргүү, дарлалта мүлжэлгэдэ эсэргүү тэмсэлэй хэрэм болоно гэжэ оратор хэлэбэ. Совет хүнэй аша туһада гүрэнэй зүгһөө хэгдэһэн бүхы юумэн имагтал совет хүнүүдэй бэшэ, харин бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи олон миллион хүнүүдэй аша туһада харюусана. Советскэ Союзай эб найрамдалта политика, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэжэ байһан арадуудта туһа хүргэлгэ хүнэй эрхэ тухай ямар ехэ анхарал оролдолго хандуулдаг байһыень элирхэйлэн гэршэлнэ.

ВЦСПС-эй секретарь В. Прохоров заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хүнэй политическэ ба социальна эрхэнүүдые бүрин хүсэдөөр хангахын тула Советскэ Союз ехэ юумэ хэнэ гэжэ тэмдэглээ. Хүнэй эрхын уласхоорондын жама ёһонуудые СССР эдэбхитэйгээр дэмжэнэ.

Уласхоорондын «Амнисти» гэжэ эмхиин түрүүлэгшэ Шон Макбрайд, ООН-до туһа хүргэхэ ассоциацинуудай бүхэдэлхэйн федерациин генеральна секретарь Горацний Перера, юрист-демократуудай уласхоорондын ассоциациин түлөөлэгшэ Соланж Бувье Ажам ба бусад делегадууд үгэ хэлэхэдээ, экономическа, социальна ба соёлой эрхэнүүд тухай уласхоорондын бүлэглэлые, мүн граждан ба политическэ эрхэнүүд тухай бүлэглэлые бүхы гүрэнүүдэй эсэслэн баталалга шухала байна гэжэ тэмдэглээ. Советскэ Союз түрүүшүүлэй тоодо орожо, эдэ шухала документнүүдые эсэслэн баталба гээд делегадууд сэдьхэлээ ханангяар мэдүүлбэ.

* * *

Социальна асуудалнууд ба хүнэй эрхэ тухай асуудалнуудые шиидхэдэг комиссиин октябриин 28-най үглөөнэй заседани дээрэ гэгээрэлэй асуудалнууд зүбшэлэгдэһэн байна. Нигериин түлөөлэгшэ Таи Соларин, Элен Такер (Канада), профессор Бернгардт (ГДР) энэ асуудалаар үгэ хэлэхэдээ, социальна асуудалнуудай ба гэгээрэлэй хүгжэлтын хоорондохи холбоо барисаан хүнэй ухаан бодол хүгжөөлгэтэй таһаршагүй холбоотой гэжэ тэмдэглэһэн байна. Урда Вьетнамай ниитын ажал ябуулагша Нгуен Нгок Данг сайгон захиргаанай зэрлиг муухай ябуулганууд тухай, амгалан һуурин тосхонуудые бомбодолгоёо, буудалгаяа үргэлжэлүүлжэ байһан тухай хөөрэхэдэнь, сугларагшад сэдьхэлээ ехээр хүдэлөө.

Комиссиин түрүүлэгшэ Кнуд Нильсен — эб найрамдалай федералистнуудай уласхоорондын ассоциациин президент — **«Правительствануд хоорондын ба правительствада хабаагүй эмхинүүдэй холбоон»** гэһэн комиссиин заседани нээхэдээ, уласхоорондын эмхинүүдэй харилсаанай тодорхой замые сугларагшад хараалха ёһотой гэжэ тэмдэглэбэ.

«Хүйтэн дайнай» үеһөө уласхоорондын түгшүүрил һулааруулга, арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлгэ тээшэ ехэ хубилалтануудай хэгдэжэ байһан ушарые комиссиин хүдэлмэридэ хабаадаһан делегадууд халуунаар дэмжэн һайшаагаа.

Эб найрамдалай түлөө, буу зэбсэг хуряахын түлөө, национальна бэеэ даагһан байдалай түлөө, расизмын ба империализмын хүсэнүүдтэ эсэргүү тэмсэл правительствануд хоорондын болон правительствада хабаагүй эмхинүүдэй харилсаанай үндэһэ һуури болохо ёһотой гэжэ Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федерациин түлөөлэгшэ А. Харгита тэмдэглэбэ.

Эб найрамдал хангахын тула олониитын эмхинүүд ООН-той харилсаатай байха зэргэтэй гэжэ Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин президент Х. Куусинен мэдүүлээ. Энэ райондо амгалан байдал дары һэргээхын тула Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа ООН-ой ба ООН-ой Аюулгүйн Соведэй тогтоолнуудые дэмжэһэн ябуулгануудые эмхидхэхэ шухала гэжэ Египедэй Араб Республикын түлөөлэгшэ Ш. Гамаль хэлэһэн байна.

Чили тухай асуудалнуудые шиидхэдэг комиссиин гэшүүд — элдэб оронуудай, түбинүүдэй түлөөлэгшэд харата муухай, уршаг түбэгтэ байдалда ороһон Чилиин арадтай һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлээ. Кубын Компартиин ЦК-гай гэшүүн, Кубын Эхэнэрнүүдэй федерациин президент Вильма Эспин де Кастрын түрүүлэлгэ доро үнгэрһэн заседани дээрэ Чилиин президент Сальвадор Альендиин советник Хоан Е. Гарсес Чилидэхи һүүлэй үйлэ хэрэгүүд тухай, урбалта хэлгэдэ хархис хүсэнүүдэй яажа бэлэдхэл хэһэн тухай хөөрэбэ. Фашис урбалта Чилиин ажалшадай зоригыень мохоогоогүй гээд ораторнууд тэмдэглээ. Чилиин коммунис ба социалис партинуудай хүтэлбэридэл адли. профсоюзайнь хүтэлбэри нюуса байдалда хүдэлнэ.

США-гай делегациин гэшүүн, олондо мэдээжэ дуушан Дин Рид үгэ хэлэхэдээ, Чилидэ урбалта эмхидхэлгэдэ американ монополинууд хабаадаһан байна гэжэ буруушаан мэдүүлбэ. Чилиин арадтай һанал нэгэтэй байлгын хүдэлөөндэ түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүд эдэбхитэйгээр хабаадаха ёһотой. Перугэй поэт, университедэй профессор Уинстон Орильо «Чили тухай бодото байдал» гэһэн номые делегадуудта харуулба. Чилиин арадые дэмжэжэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, элдэб оронуудай политическэ ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадай хэлэһэн үгэнүүд, Чилидэхи һүүлэй үйлэ хэрэгүүд тухай документнүүд энэ ном дотор суглуулагдаһан байна.

Чилиин президентын һамган Ортенсия Бусси де Альенде комиссиин хүдэлмэридэ хабаадаба.

ВЦСПС-эй секретарь С. А. Шалаев заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, фашис хунтатай дипломатическа харилсаагаа олон оронуудай таһалжа байһан ушарые совет хүнүүд һайшаана гэбэ. Чилитэй һаналаа нэгэдэлгын национальна комитедүүдые, мүн урбалта хэгшэдэй гэмтэ ябуулгануудые буруушаан шүүмжэлхэ уласхоорондын нэрэ хүндэ ехэтэй трибунал байгуулха гээшэ ехэ удха шанартай байна гэжэ совет олониитэ тоолоно гээд оратор тэмдэглээ.

Вьи Тхи Кам (ДРВ) заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ. Чилидэхи сэрэгэй хунтын хорото муухай ябуулгануудые эрид буруушааһан байна. Чилидэхи үйлэ хэрэгүүд, Вьетнамда империализмын үүдхэһэн шуһата дайн хоорондоо тон адли. Чилиин сэрэгэй хунтые бодотоор мэдэрһэн Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй хархис муухай ябуулгые Манфред Коссок (ГДР) шоо үзэбэ.

Чилиин Компартиин ЦК-гай политкомиссиин гэшүүн В. Тейтельбойм заседани дээрэ үгэ хэлээ. Чилиин патриодуудтай һаналаа нэгэдэлгын ябуулга улам үргэдэжэ байна. Газаа, досоо талаһаа сэрэгэй хунтые зайсуулан таһалха шухала гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Конгрессэй комисси октябриин 29-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

* * *

Чад Республикын президент ба правительствын толгойлогшо Нгарт Томбалбайһаа, Испаниин Коммунис партиин Центральна Комитедһээ. Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Монголой, Чехословакиин элдэб предприятинуудһаа, эмхинүүдһээ амаршалгын бэшэгүүд Конгресстэ ерэһэн байна.

Украинын Компартиин ЦК, Украинын ССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет; Узбекистанай Компартиин ЦК, Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет; Киргизэй Компартиин ЦК, Киргизэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиум. Министрнүүдэй Совет; Таджикистанай Компартиин ЦК, Таджигай ССР-эй Верховно Соведэй През[...] Министрнүүдэй Совет[...] мениин компартиин ЦК[...] мениин ССР-эй Верх[...] ведэй Президиум, Ми[...] нүүдэй Совет; [...] Казахстанай обком[...] гын бэшэгүүдые [...] эльгээгээ.

* * *

Эб найрамдалда д[...] хүсэнүүдэй конгресс[...] нэ табигдажа байгаа [...] далнуудые Москвада [...] һан делегадууд тон [...] рюусалгатайгаар [...] хэлсэжэ байна. Эб [...] далда дуратай хүс[...] энэ ехэ хуралдаанай [...] гадууд дайнай бол[...] найрамдалай, соё[...] дэбжэлтын, эконо[...] харилсаа холбооной, [...] зэбсэг хуряалгын [...] хала асуудалнуудые [...] хэлсэнэ. Европодо а[...] байдал, харилсаа [...] байгуулха, Азида эб [...] дал ба аюулгүй [...] тогтоохо, Дүтын Зүү[...] ба Чилиин асуудал[...] шон тойронхи бай[...] хамгаалха, гэгээрэ[...] соёлой талаар хар[...] асуудалнууд гол [...] байһаар. Али бүхы [...] нуудта, түбинүүдтэ [...] эдлэжэ байһан эр[...] социальна асуудалну[...] найрамдалай түлөө [...] шэдые һонирхуулна.

Эб найрамдалда д[...] хүсэнүүдэй конгресс[...] вада — эб найрамда[...] лан хамгаалха, улам [...] жүүлхэ тухай анхар[...] долгые эгээл гол шу[...] рилгонуудайнгаа нэ[...] гоһон, тэрэниие хүн [...] нэй түүхэдэ анха [...] табиһан гүрэнэй [...] хотодо зарлагдаһан [...] лэ гүнзэгы һонир[...] рүүлнэ.

Энээн тухай эб най[...] лай тала баримтал[...] бүхэдэлхэйн конгресс [...] КПСС-эй ЦК-гай Ге[...] на секретарь нүхэр [...] Брежнев гүнзэгы [...] гаар ингэжэ хэлээ һ[...]

«Арадуудта — эб [...] рамдал!» — эгээл [...] уряа лозунг доро та[...] гаан жэлэй саада [...] хэйн нэгэдэхи дайна[...] орьёлжо байха үедэ [...] ороной ажалшад Ок[...] революци хэһэн байна[...] дэлхэй дээрэхи түр[...] социалис гүрэнэй эг[...] рүүлэн гаргаһан хүу[...] даа В. И. Ленинэй [...] эб найрамдал тухай [...] мүн байгаа.

Совет Россин хүд[...] шэн-таряашанай пра[...] ство энэ түүхэтэ до[...] дотор бүхы оронууда[...] вительствануудһаа [...] арадуудтань хандаж[...] раа, үнэн зүб, демо[...] ска ёһоной эб най[...] тээшэ манай гүрэнэй [...] ришэгүйгөөр эрмэлз[...] һыень харуулһан юм.

Москвада болоһо [...] конгрессэй хүдэлмэр[...] КПСС-эй ЦК-гай Ген[...] секретарь нүхэр Л. И. [...] невэй хэлэһэн үгэ [...] сэг дэлхэйн хэдэн [...] хүнүүдэй зүрхэ [...] ээзлнэ.

Октябриин 28-най [...] 29-нэй үглөөгүүр кон[...] комиссинууд хүдэлм[...] гэлжэлүүлһэн байна.

«Эбэй ёһоор зэргэ [...] ба уласхоорондын [...] байдал» гэһэн асу[...] байгуулагдаһан ком[...] заседани дээрэ олохо[...] нүүд үгэ хэлэхэдээ, [...] дэлхэй дээрэ бата [...] найрамдал, аюулгүй [...] тогтоохо хэрэгтэ С[...] Союзай болон бусад [...] лис оронуудай дү[...] туйлай ехэ үүргые [...] тэмдэглээ.

Мүнөө үедэ дайн [...] усадхахын тулада [...] һайн эрхэ нүхэсэл б[...] контресс дээрэ [...] гайхамшагта үгэ [...] КПСС-эй ЦК-гай Ге[...] на секретарь Л. И. [...] хэлээ һэн гээд Абду[...] хамед тэмдэглээ. [...] дашарамдуулан, үгэ[...] шэ иимэ баримтада [...] хандуулба. Эбэй ёһ[...] гэ оршохо, мүн С[...] Союзай баримталдаг[...] лан ёһоной политик[...] гүүсэн тэмсэхын түл[...] ноө Хитадай толго[...] аһан шадалаараа ор[...] Конгресс хадаа Хит[...] тэлбэрилэгшэдэй [...] политикые буруушаа[...] той гэжэ делегат ма[...]

Эбэй ёһоор зэргэ [...] ба уласхоорондын [...] байдал сахиха [...] империалис гүрэнүүд[...] гуулдаг сэрэгэй бү[...] нүүд аюул тохёолд[...] жэ Тору Кабаяси [...] тэмдэглээ.

Индохитадай [...] шиидхэгдээгүй н[...] асуудалнууд бүхы [...] хүнүүдэй һанаа [...] Индохитад тушаа эб [...] далда дуратай хүс[...] бүхэдэлхэйн конгресс[...] миссиин хүдэлмэриди [...] тал эндэхи гүрэнүү[...] лөөлэгшэд бэшэ, ми[...] лис оронуудай, А[...] ба Францын, Ан[...] Италиин, Корейн ба [...] Канадын ба Норвеги[...] педэй ба Израилиин [...] ка түбиин, Латиин [...] кын арадуудай түлэ[...] хабаадалсана.

Үгэ хэлэгшэд С[...] Союз тухай туйлай [...] дэтэйгөөр хэлэнэ, [...] рамдалда дуратай [...] политикые хани [...] һайшаана.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

НОМОЙ ХЭБЛЭЛЭЙ 50 ЖЭЛЭЙ ХҮГЖЭЛТЭ

Манай Совет орон дотор ном хадаа түүхэдэ анха түрүүнээ арад зондо албаяа ябуулдаг, Коммунис партиин хурса мэргэн зэбсэг болонхой. Буряадта ном хэблэлэй анха бии болоһон 1923 онһоо хойшо хүгжэн ерэһэн түүхэнь — арад түмэниие соёлой байгуулалтада олоор [illegible], марксизм-ленинизмын мүнхэ сургаал нэбтэрүүлэн, эрдэм ухаае үргэн зоной ажабайдалаа һайжаруулха хэрэгтэ зорюулан ерэһэн түүхэ болоно.

Партийна организациин хүтэлбэри доро буряад хэблэлшэд ном гаргаха ябадалые жэлһээ жэлдэ хүгжөөн ерэһэн байха юм. Хэрбээ 1923 ондо Буряадай хэблэл миил 7 ном 11,5 мянган хэһэгээр гаргаһан байгаа һаа, энэ табин жэлэйнгээ ой дээрэ хамтадаа 400-гаад ном нэгэ миллион шахуу хэһэгээр хэблэн гаргаһан байна. Номой тираж жэл бүхэндэ ехэ боложо байна.

Буряадай номой хэблэл эгээл түрүүн үндэһэн хэлэн дээрээ марксистско-ленинскэ болон олониитын номуудые оршуулжа, хэблэн тарааха шухала хэрэгые эрхилжэ ороо һэн. Тиин «Ленинскэ библиотекэдэ» оруулагдаһан бүхы номууд 1924—1928 онуудта гаргагдаа, В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэнүүд болон статьянуудай согсолборинууд «Эмэгтэй хүдэлмэришэд ба таряашад тухай», «Коопераци тухай статьянууд ба үгэнүүд», «Таряашад тухай статьянууд ба үгэнүүд» гэһэн гаршагуудтайгаар хэблэгдээ һэн. 1931 оной сентябрь соо партиин Буряадай обкомой пленум дээрэ В. И. Ленинэй зургаан боти номуудые буряад хэлэн дээрэ хэблэхэ тухай тогтоол гаража, обкомой нэгэдэхи секретарь М. Н. Ербанов түрүүтэй тусхай редакционно комисси тогтоогдоһон юм. Тэрээндэ бэлэдхэл болгон, 1929—1937 онуудта Ленинэй хэдэ хэдэн гол зохёолнууд: «Гүрэн ба революци», «Коммунизмдахи зүүнэй тала баримталһан үхибүүдэй «үбшэн», «Капитализмын дээдэ шата болохо империализм», «Россида капитализмын хүгжэлтэ», «Демократическа революцида социал-демократиин хоёр тактика», «Арадай ханинар» гээшэ хэд гээшэб, тэдэнэр социал-демократуудта эсэргүүсэн яажа дайлалданаб» болон бусад зохёолнуудынь оршуулагдажа хэблэгдэһэн юм.

Манай номой хэблэлэй жэл бүриин түсэб соо уран зохёолой номууд улам олошоржо байдаг. Энэньшье ойлголсотой: Буряадай совет литература жэлһээ жэлдэ улам гүнзэгыгөөр, удха түгэлдэрөөр хүгжэжэ байна.

Буряадай номой хэблэл республикатайгаа нэгэ жэл соо тогтоһон, мүн лэ 50 наһанайнгаа хярые дабаба. Ойн баярайнгаа жэлдэ манай хэблэл мүн лэ нилээд олон номуудые гаргаха түсэбтэй. Энэ жэлдэ Жамса Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала» гэдэг романиинь дахинаа хэблэгдээ. Чимит Цыдендамбаевай «Жэлнай хабарһаа эхилдэг», залуу зохёолшо Гарма-Доди Дамбаевай «Гүнсыма» гэжэ шэнэ повестьнууд хэблэгдээд гаруутай байна. Чимит-Рыгзен Намжиловай шэлэгдэмэл шүлэглэлнүүд, залуу поэдүүд Лобсон Тапхаев, Цырен-Дондок Хамаев, Булат Жанчипов болон бусадай, Цыремпил Доржиев, Илья Намсараев, Владимир Халхуев гэгшэдэй рассказууд тус тустаа ном болгогдожо хэблэгдээ.

Мүнөө үедэ Баради Мунгоновой «Баян зүрхэн» гэжэ баримтата роман, Доржо Эрдынеевэй «Хүлэг инсагаална» гэжэ томо роман, Цырен Шагжинай «Улаан морид», Бадма Шойдоковой «Багшанар», Георгий Дашабыловай «Харгын бэлшэр» гэжэ повестьнууд хэблэлдэ бэлэдхэгдэжэ байна.

Уран шүлэглэлэй талаар абажа хэлэхэдэ, мүнөө үеын монгол поэзиин гушаад түлөөлэгшэдэй шүлэгүүдһээ бүридэһэн томо боти ном бэлдэгдэжэ байна. Монголдо удаахан саг соо хүдэлөөд ерэһэн поэт Чимит-Рыгзен Намжилов энэ номые найруулан согсолбо. Үшөө нэгэ томо дэбтэр гэхэдэ, сагһаа эртэ наһа бараһан оюун бэлиг түгэлдэр поэт Дондок Улзытуевай шэлэгдэмэл зохёолнууд болоно. Энэ номоороо бидэ уран дууша Дондогойнгоо дурасхаал мүнхэлхэ хүсэлтэйбди. Тэрээнһээ гадна, үнинэй наһа бараһан поэт Дамба Дашинимаевай шүлэгүүд анха түрүүшынхеэ ном болгогдожо гаргагдахаар бэлэдхэгдээ.

Һүүлэй үедэ үхибүүдэй уншаха номууд эли бодо олошорно. Энэ жэлдэ «Нямняа сэсэг» гэжэ һургуулиин наһа хүсөөдүй үхибүүдэй уншаха зураглагдаһан дэбтэр гараба. Саашадаа нимэ дэбтэр хирэ-хирэ болоод лэ гаража байхаар хараалагдана.

Юрэ буряад литературын ургалта Буряадай номой хэблэлэй хүгжэлтэтэй тон нягта холбоотой ха юм. Номой хэблэлэй байгуулагдаһанһаань хойшо уран зохёолшод хододоол тэндэ хүдэлдэг байгаа. Би анха 1931 ондо хүдөө һургуули дүүргэһээр эндэ ерэжэ хүдэлөө һэм. Түрүүн оршуулгашаар абтаад, удаань корректор, тиигээд техническэ редактораар ажаллааб. Тэрэ үедэ Хоца Намсараев, Дамба Дашинимаев, Ц. Дон, Солбонэ Туя, Бавасан Абидуев, Дольен Мадасон гэгшэд хэблэлэй газарта хүдэлдэг һэн. Номой зурагуудые элитэ уран зураашад Ц. С. Сампилов, Г. Е. Павлов, А. А. Окладников, Ф. И. Балдаев, Р. С. Мэрдыгеев гэгшэд хэдэг байгаа. Тэдэнэй дунда ажаллахада тон ехэ һургаал абамаар байгаа.

Анха эндэл зохёолой ажал эрхилжэ эхилээ һэм. 1934 ондо түрүүшымни «Дуунууд» гэжэ бишыхан дэбтэр гараа бэлэй. 1936 ондо «Бага зам» гэжэ журналда «Агууехэ баяр» гэжэ поэмэмни хэблэгдээ һэн. Тэрээнһээ хойшо мүнөө хүрэтэр хамта гушаад номни хэблэгдээ. Удаань оршуулагшаар хүдэлхэ зуураа, ород дуунуудые оршуулжа һураһан, Пушкинай, Лермонтовэй, Некрасовай шүлэгүүдые, поэмэнүүдые оршуулаа һэм. Энэ хүдэлмэридэм Ц. Дон, Дамба Дашинимаев ехэ туһа хүргэһэн, һургаал заабари үгэһэн юм.

Удаа дараалан хэблэлэй газарта уран зохёолшод Жамсо Тумунов, Дарижаб Дамдинов, Цырен-Дулма Дондокова, Шираб Нимбуев, Балдан Санжин, Дондок Улзытуев болон бусад ажаллаһан байна. Эдэнэр булта өөһэд өөһэдынгөө зохёолой ажалда һайн дүршэл олоһон, үндэр мэргэжэл шудалһан байха юм.

Уран зохёолшод Бавасан Абидуевай, Бадма-Базар Намсараевай, Надмит Намсараевай, Ц. Дамдинжаповай, Цырен-Базар Бадмаевай, Цыден-Жап Жимбиевэй, Цырен-Дулма Дондоковагай, Цырен-Дулма Дондогойн, Георгий Дашабыловай, Жан Зиминэй болон бусадай бишыхан номууд гоё һайхан зурагуудаар шэмэглэгдээд, хойно хойноһоо гаража байха юм.

Юрэ хэлэхэдэ, Буряадай номой хэблэлэй зургаан манай үндэһэн уран зохёолой гуламтань гээшэ гэхэдэ болоно. Энэ гуламтые тойрон манай зохёолшодой томо томо захатанууд—шүлэгүүд болон поэмэнүүд, повестьнууд болон романууд бүтээгдэһэн, хэблэгдэһэн байха юм.

Хорёод онуудай үедэ, мүн гушаад онуудай эхеэр номой хэблэлэй газарта элдэб олон журналнууд гарадаг байгаа. «Соёлой хубисхал», «Эрдэм ба шажан», «Тэмсэлэй шэмэг», «Бата зам» гэһэн журналнуудта уран зохёолнууд таһалгаряагүй гаража байдаг һэн. Тэдэ журналнууд һайн дуранай үүсхэлээр гаргагдадаг, тэдэнэй редакторнууд элитэ зохёолшод ба журналистнууд Ц. Дон, Д. Дашинимаев, Х. Намсараев, Л. Лосолов, Г. Нацов болон бусад гол ажалайнгаа хажуугаар хүдэлдэг һэн.

Игэжэ Буряадай номой хэблэл үнгэрһэн табин жэл соогоо бодото арадай, большевик сурталай номуудые хэблэхэ, ородой классигуудые оршуулха, үндэһэн уран зохёол хүгжөөхэ хүндэтэй ба харюусалгатай ажалые ябуулжа байна. Мүнөө үедэ хэблэлэй энэ зургаанда бэлэдхэл һайнтай редакторнууд хүдэлнэ.

Областной партийна организациин хүтэлбэри доро Буряадай номой хэблэлэй хүдэлмэришэд табин жэлэйнгээ ойдо амжалта түгэс ерэбэ.

Ц. ГАЛСАНОВ,
номой хэблэлэй ахалагша редактор.

«НАМДА ҺАЙН ЮУН БИИБ, ТЭРЭМНИ БУЛТА НОМҺОО ҮНДЭҺЭТЭЙ.»

М. Горький.



Вера Ивановна Копнина Буряадай номой хэблэлдэ редактораар үнинэй хүдэлнэ. Ажал хүдэлмэридээ наринаар хандадаг, суттаа хүдэлдэг нүхэдэйнгээ дунда хүндэтэй юм. Тэрэнэй хинажа, шалгажа гаргаһан хүдөө ажахын номууд удха түгэлдэр, уншахадашье хүнгэн байдаг. Эрхим түрүү ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэжэ, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ тэрэ хүртөө. Зураг дээрэ: В. И. Копнина.

БАЛДУЕВАЙ фото.

ТОО, БАРИМТА

Буряадай номой хэблэлэй гаргаһан номуудай зарим тоо, баримтанууд иимэ байна.

1923 он. Оройдоол арбан ном хэблэгдээ. Хэблэлэй 10 хуудаһан хэмжүүртэй. 11,5 мянган хэһэгээр тараа.

1938 он. 104 ном хэблэгдээ. Хэблэлэй 287 хуудаһан хэмжүүртэй. 344,7 мянган хэһэгтэйгээр тараа.

1963 он. 131 ном хэблэгдээ. Хэлбэлэй 860,6 хуудаһан хэмжүүртэй. 431 мянган хэһэгтэйгээр тараа.

1973 он. 150 ном хэблэгдээ. Хэблэлэй 1108 хуудаһан хэмжүүртэй. 1.127,5 мянган хэһэгтэйгээр тараа.

ҺУРАЛСАЛАЙ НОМУУД— НАҺАНАЙМ ХЭРЭГ

Буряадай республикын л тогтожо байха үедэ һургуулинуудые олоор нээжэ, үүдые һургуулида олоор улха, урдань эрдэм ном ураагүй, харанхы бүдүү байдалда байһан үргэн он арад зоноо гэгээрүүл, болбосоруулхын тула ню бүхэндэ ехэ наһатанай ргуулинуудые эмхидхэхэ эн шухала зорилго табиг бэлэй.

Тэрэ үедэ буряад зон ушан монгол бэшэг хэрэг эг, эмхи зургаануудта ха й хүтэлбэри энэ бэшэлгэ рэ ябуулагдадаг бэлэй. бэшэлгээр һуралсалай уудые зохёожо шадаха тэд, багшанар тон н байгаа. Тиибэшье түрүүшын хэлнүүдтэ Ч. Л. ароной зохёоһон үзэглэл, Р. Намжилоной «Улаан», Малковай зохёоһон шаха ном хэблэгдэжэ, тэ ние түрүүшын багшанар рглэжэ, үхибүүдыешье, наһатанииешье үзэг номһургадаг һэн.

рёод оной хоёрдохи ха та Д-Д. Банзаракшинай оһон шэнэ үзэглэл хуу монгол бэшэлгэ дээрэ гдээ һэн. Һүүлээрнь Болодоной зохёоһон урдан зам» гэжэ уншаха хэблэгдээ.

Илангаяа 1931 оной сен рин 5-да «Эхин ба дун һургуули тухай» партиин гай гаргаһан тогтоол, ээрнь 1933 оной февра 12-то «Эхин ба дунда гуулиин учебнигүүд ту», мүн партиин ЦК-гай һан тогтоол учебнигүү зохёохо ба хэблэхэ хэ э тон ехэ үүргэ дүүргэ юм.

нэ үеһөө эхилжэ һургуу программанууд шэ зохёогдожо, учебнигүүд р хэблэгдэдэг болоо Энэ хэрэгтэ тэрэ үеын мтэд, методистнууд бо багшанар үргэнөөр ха далсажа эхилээ.

Нигэжэ гушаад оной ты хахадта буряад һургуулинуудта үзэхэ нигүүд юрэнхы дээрээ огдожо, хэблэгдэжэ э бэлэй. Гушаад оной охи хахадһаа эхилжэ, -8 классуудта үзэхэ учеб гүүд зохёогдожо, хэблэг эхилээ һэн. Жэшээлхэ 1936 ондо профессор Д. Санжиев буряад хэлэ грамматикын нэгэ ху үндэһэ һуурие ород дээрэ бэшэжэ үгэхэ, тэрээниинь М. Н. Име ов буряадаар латын ал ит дээрэ бэшэжэ, учеб болгсо һэн. Тэрэнь һур нуудта һая болотор хэ гдээ.

1939 ондо буряад хэлэнэй э ород алфавидта улагдаа. Энэ хадаа манай д хэлэ бэшэгэй бай гада, үнэхөөрөө ехэ ху лта болоһон юм. Юундэб дэ, хуушан монгол бэ шье, латын алфавит буряад арадай шэнэ со ажабайдалай хамаг эрилтэнүүдые гүйсэд жа шадахагүй байгаа

нээнтэй хамта урдань гдэһэн учебнигүүдээ ород алфавидта оруул зохёохо ба хэблэхэ, саа 5—6—7-дохи клас та үзэхэ учебнигүү шэнээр зохёохо, хэб гэхэ мэтын тон хүдэлмэри гэгээрэ министерство ав д болон номой хэблэ хэхэ ёһотой болоһон

н хүдэлмэриин түлэг ябажа байтар, Эсэгэ хамгаалгын Агууехэ эхилжэ, урдань хэгдэжэ учебнигүүдэй зари нь һаатаһоо һэн. Тии тэрэ үедэ зохёогдоһон нигүүдэй зариманиинь 1941—1942 онуудта хэблэгдэжэ үрдиһэн юм. Жэшээлхэдэ, М. Имехеновэй, Д. Дашиевай, Ц. Цыдендамбаевай, М. Дугаровай, Б. Санжинай, Д. Мижидоной болон бусадай зохёоһон учебнигүүд ород алфавит дээрэ хэблэгдэһэн, дайнай үедэ дахин хэблэгдэжэ, һургуулинууд һаатангүй хүдэлжэ байһан юм.



Дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ, илангаяа табяад оной үеһөө эхилжэ, учебнигүүдые шэнээр зохёохо, хэблэхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ: 5, 6, 7, 8, 9, 10-дахи классуудта үзэхэ буряад литературын учебнигүүд хэблэгдээ; профессор Т. А. Бертагаевай хабаадалгатайгаар М. Н. Имехенов, Д. Д. Дугар-Жабон гэгшэдэй зохёоһон, 7—8 классуудта үзэхэ буряад хэлэнэй грамматика-синтаксис хэблэгдээ; 5, 6, 7-дохи классууд хүрэтэр үзэгдэдэг түүхын, географиин, арифметикын, физикын, геометриин, алгебрын, химиин учебнигүүд ородһоо оршуулагдажа, буряад хэлэн дээрэ хэблэгдээ һэн.

Мүн баһа буряад һургуулиин нэгэдэхи классһаа эхилээд, наймадахи класс хүрэтэр үзэгдэхэ ород хэлэнэй учебнигүүд хэблэгдэжэл байдаг. Энэ хэрэгтэ В. Д. Кудрявцев, И. В. Баранников, М. Н. Мангадаев, Ж. С. Сажинов, К. А. Олзоев болон бусад ехэ хүдэлмэри хэһэн, хэжэшье байһаар.

Мүнөө үедэ бүгэдэ ниитые дунда эрдэмтэй болгохо тухай Коммунис партиин ЦК-гай, Совет правительствын гаргаһан тогтоолнуудые бэелүүлгэтэй дашарамдуулан, дунда һургуулиин программанууд болон учебнигүүдые шэнээр зохёохо, хэблэхэ хүдэлмэри яһала амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байна.

Бага наһатаниис коммунис ёһоор һургаха, хүмүүжүүлхэ һуралсалай номуудые эрхим һайн шанартайгаар, саг болзор соонь хэблэн гаргаха хүдэлмэриин тон ехэ харюусалгатай байһаниинь мэдээжэ. Эндэ манай номой хэблэлдэ үни удаан ажаллажа байһан редакторнууд, жэшээнь, Ц. Д. Дашиева, М. О. Дармаева, Н. Х. Оширова гэгшэд бүхы мэргэжэл шадабарияа гаргажа, хинан шалгагшын уялгануудые наринаар дүүргэжэ байһаниинь һайшаалтай.

Һүүлэй арбаад гаран жэл соо манай номой хэблэл һуралсалай номуудые саг болзор соонь, шанар һайнтайгаар гаргаһанай түлөө оло дахин хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байха. Саашадаа бүришье һайнаар хүдэлжэ, 9-дэхи табан жэлэй түсэб бэелүүлгэдэ өөһэдынгөө хубитые хүсэд дүүрэнээр оруулхабди гэжэ найдуулха байнабди.

Д. МИЖИДОН,
РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

БУУ БА НОМ

очерк

I.

Нэгэтэ зун, амаралтынгаа үедэ, нютагаа ошоод, совхозойнгоо түрүү үхэршэнтэй уулзашабаб. Кирилл Матвеевич Марактаев гарыем шангашагаар бариад, гэртэ оруулхыем дурадхаба. Нюргаар набтаршаг, бүхэриг шамбай бэетэй хүн даа. Бүри бишыхан ябахадамнай, үбһэ хуряаха үедэ бухал шэрэжэ, хүхилдэжэ ябаха сагтамнай бидэниие тойруулжа һуугаад, дайнда ябаһан тухайдаа хөөрэгшэ һэн. Оройдоо нэгэшье үгыень алдангүй, анхаралтайгаар шагнагша һэмди. Дайн дажарые үндэһөөрнь шүүмжэлэн хэлээд, Европын олон арадуудые фашизмын хара муухай үхэлһөө абарһан баатар совет сэрэгшэдые магтахадань, бидэ баясашанхай миралма олон бухалнууд тээшээ түертэр хатаргаһан лэ байхабди. Сугтаа дайнда ябалсаһан нүхэд тухайдаа илангаяа урин дулаанаар хөөрэгшэ һэн. Дайшалхы нүхэдынь үнэхөөрөөшье олон байгаа.

— Дугар Мижитович Мижидониие таниха гүбши даа. Улаан-Үдэдэ хүдэлдэг лэ байха. Тэрэ нүхэртэйм заабол уулзажа, намһаа мэндые хүргөөрэй, — гэжэ Кирилл Матвеевич дуугараад, урдаһаам нэгэл тиимэ шиидэнгеэр хараа бэлэй.

Би тиихэдэ, сэхыень хэлэхэдэ, Д. М. Мижидониие танихагүй ябааб. «Буряад үнэндэ» хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байгаа һэн хаб. Даб дээрэ юуншье гэжэ харюусахаа ойлгожо яданхай, тээлмэрдэнги һуубаб.

—Бүхы дайн соогуур сугтаа ябажа гараа һэмди. Дайн гээшые таанар юу мэдэхэбта даа. Хэлэхэдэ бэлэн юм бэзэ. Клава-а, һургуулида үзэдэг тэрээхэн номоо асарал даа наашань, — гэжэ Кирилл Матвеевич хэлэбэ.

Басаганиинь нэгэ ном асараад, эсэгэдээ үгэбэ. Кирилл Матвеевич тэрэ номыень ирасгаагаад, намда һарбайба.

—Сугтаа дайнда ябаһан нүхэрни һургуулиин номуудые бэшэдэг, одоо эрдэмтэй бэрхэ хүн байха. Николай Александр гэжэ хоёр хүбүүдни энэ номоорнь һуралсажа гараа. Харин мүнөө отхон басагамни үзэжэ байна гээбы. Багсаахада, шишье энэ номыень нилээд һайса һэхэһэн, шудалһаншье [illegible]йхаш. Багшалдаг байһанаа хөөрэгшэ бэлэй. Харин мүнөө ном гаргадаг газарта хүдэлнэ гү даа. Һургуулитай хүн хэзээдэшье хосордоггүй ха юм. Тиихэдэ би энэ һалиржа ябана бшууб. Теэд яахаб? Үхибүүдни булта һургуулитай болоҗо байна, — гэжэ хэлэхэдэнь, нилээд бодолгото болоо һэм.

Дугар Мижитович Мижидоной оршоһон буряад хэлэнэй, мүн литературын номуудые үзэһэн, классай урда гараад, ханхинатар уншаһаншье байхаб. Теэд юундэшьеб даа автор тухайдань бодомжолоогүй ябагдаа бшуу. Тиихэдэ үндэһэн хэлэнэй, уран зохёолой бүхы баялигые, нугалбари хухалбарине мэдүүлхэ, тэрэнэй нюусатай бүри дүтөөр танилсуулхын тула багшамнай хэды шэнээн оролдодог байгаа гээшэб. Эгээл эндэһээ һа[illegible] тагуулжа, саашадаа бүри гүнзэгыгөөр шудалха түлхюур барюулһан байха.

— Дайшалхы нүхэртэйтнай заабол уулзахаб, мэндыетнай хүргэхэб, —гэжэ хэлэхэдэм, Кирилл Матвеевич урдаһаам энеэбхилэн хараад, гарыем эсэгэ ёһоор бажуугаа бэлэй.

II.

— Һайн бэлэйт. Дайшалхы нүхэрөө үнинэйшье хараагүйб. Уулзаха һанаан бии аад, иигээд лэ ябана хаямди. Түрэл нютагһаа алас холо гэхэ гү, али ондоо газарта ябаха гээшэ тиимэшье зохид бэшэ юм. Харин нютагайнгаа хүнтэй сугтаа ябажа, дайгаа даралсаха гээшэ одоо жаргал бшуу даа. Нүхэр Марактаев һүбэлгэн ухаансар, эрэлхэг зоригтой сэрэгшэ ябаа һэн — гэжэ Дугар Мижитович хөөрэжэ эхилээ һэн.

Хөөрэхэ юумэн тэрээндэ одоол бии гээшэ. Эсэгэ оронойнгоо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэһээ дүүрэтэрнь ото үхэл ажамидарал хоёрой хоорондуур ябажа гараа ха юм. Тиихэдэ үхэл тухайда оройдоошье бодоогүй, харин «дайгаа даралсажа, даагаа һүүлдэжэ», түби дэлхэй дээрэ амгалан байдал түбхинүүлхэ тухай бодомжолжо ябаа бшуу.

Дугар Мижитовичын дайшалхы намтар үнэхөөрөөшье һонин. Энээн тухайда тэрэ иигэжэ хэлэнэ: «Хоёрдохи Украинска фронтдо ябалсааб. Фашистнарай Корсунь-Шевченковскэ бүхэлэлтые үгы хэлгэдэ хабаадалсаад, Умань хото сүлөөлөө һэмди. Һүүлээрнь Буг, Днестр мүрэниие дайгаар гаталжа гараад, Молдавиин Сорока ба Белец хотонуудые сүлөөлөө бэлэйбди. Прутт мүрэниие дайлалдажа ябаад гаталжа, Румынидэ болоһон Яссо-Кишинёвско байлдаанда хабаадалсаа бэлэйбди. Яссы хотые сүлөөлэлсөөд, манай 52-дохи арми 1-дэхи Украинскэ фронтын бүридэлдэ орожо, Польшын газар дайдые, арад зониие фашизмын дарлалтаһаа сүлөөлэлсэһэн байха юм. Висло-Одерско байлдаанда манай арми хабаадалсаад, Одер мүрэниие дайгаар гаталжа гараа һэн. Берлиндэ дүтэлжэ ябахадаа, Каны гэжэ һуурин шадар 1945 оной апрелиин 24-нэй үдэр шархатаад, госпитальдо ороо һэм.

Сугтаа ябаһан нүхэдни Берлин оролсожо, рейхстаг дээрэ илалтын туг үлгэһэн ушар тухай бэшээ һэн. Дайн дүүрэхээл байгаа. Теэд шархатаад хэбтэхэнь одоо харатай байгаа бэлэй. Хайшан гэхэб? Дайн гээшэ дайн ха юм. Илалта тиимэ бэлээр туйлагдаагүй һэмнай».

— Нэгэ байлдаан тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэхэ гүт? — гэжэ хандахадам, Дугар Мижитович энеэбхилэн хараад, иигэжэ нэмээгээ һэн:

— Бүхы байлдаанууд адлирхуушаг байдаг юм. Минии нүхэр К. М. Марактаев энээн тухайда хөөрэһэн лэ байха.

Дугар Мижитович одоо ёһотой сэрэгшэ гээшэ. Гартаа буу барижа, Эсэгэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө, арад зонойнгоо зол жаргалай түлөө тэмсэжэ, илалтын үдэрые дүтэлүүлсээ ха юм. Алдар габьяень Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнээ. «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай» 2-дохи шатын, «Улаан одоной» хоёр орден, мүн «Германиие илаһанай түлөө» болон бусад дайшалхы медальнууд тэрэнэй сээжые шэмэглэнэ.

III.

Багша ном гэжэ хоёр наһгин үгэ хоорондоо нягта холбоотой, айхабтар ехэ удха шанартай. Тиихэдэ республикын арадай гэгээрэл хүгжэхэ хэрэгтэ Дугар Мижитович онсо габьяатай.

Аяар 1946 онһоо эхилээд Буряадай номой хэблэлдэ редактораар хүдэлжэ, һуралсалай-методическа номуудые хинан шалгажа гаргана. Энэмнай миил редактор бэшэ, харин һургуулида үзэхэ буряад хэлэнэй, мүн литературын номуудые бэшэлсэһэн байна. Тэрэшэлэн ород алфавит дээрэ анха түрүүшынхеэ хэблэгдэжэ гараһан буряад хэлэнэй болон бусад методическа номуудые зохёоһон байха юм. Багшын ажал хэрэг һайн мэдэхэ, тиимэһээ хэһэн учебнигүүдынь удха түгэлдэр, уран хурса байдаг.

Республикын гэгээрэлэй министерствын һуралсалай-методическа соведэй хүдэлмэридэ 1947 онһоо хойшо эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Эрхим һайнаар хүдэлһэнэй түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, мүн РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй Комитедэй, соёлой [illegible] профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан байна. «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэжэ тэмдэгтэ хүртэһэн юм. РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Д. М. Мижидон мүнөө Буряадай номой хэблэлдэ хүдэлжэ, залуу хүдэлмэрилэгшэдтэ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Эрхим һайн номуудые бэшэжэ, эрдэм гэгээрэлэй үрэ жэмэс тарижа, үхибүүдые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхаһаа дэмбэрэлтэй юумэн үгы бшуу.

М. ОСОДОЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. М. Мижидон.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АМЖАЛТА ХҮСЭНЭБ

Хорин жэлэй саада тээ минии түрүүшын ном Эрхүү хотодо хэблэгдээ бэлэй. Һүүлээрнь, хоёр жэл болоод, 1955 ондо «Манай хүршэнэр» гэһэн ромамни Улаан-Үдэдэ Буряадай номой хэблэлээр барлагдан гаргагдаа һэн. Тэрээнһээ хойшо мүнөө болотор минии бэшэһэн бүхы номууд, үхибүүдтэ зорюулагдаһан бүтээлнүүд, повесть, рассказууд эндэ хэблэгдэнэ.

Энэ хугасаа соо олон юумэн болоо. Гэбэшье тэдээн тухай, зохёолшын хуби заяан тухай хөөрэхэеэ һананагүйб. Зохёолшын хубида эгээл шухаланы юуб гэбэл, өөрынгөө һанал бодолые уран һайханай образуудаар дамжуулан үгүүлхэ ушар болоно. Зохёолшо энэ асуудалаа һайнаар шиидхэбэшье, бэшэһэн номоо хэблүүлхэ. Ондоогоор хэлэбэл, һанал бодолоо уншагшадта дамжуулха хүсэлэнтэй бшуу. Энэ хэрэгые хэблэлшэд бэелүүлдэг.

Ном хэблэн гаргаха хэрэгтэ хэблэлэй бүхы хүдэлмэрилэгшэд хабаададаг гээшэ ааб даа. Тэдэнэй гар дамжан эхэ бэшэгүүд барлагшада хүрэдэг. Хэды олон ном бэшэһэншье һаа, олон жэлдэ зохёолшо ябаашье һаа, ном хэблүүлхэ бүхэндөө эхэ бэшэгни бодолтой, эрилтэтэй, эрдэм һургаал ехэтэй редакторай гарта ороһой даа, бэрхэ зураашад шэмэглэһэй даа, техническэ таһагай, корректурын хүдэлмэрилэгшэд анхаралтайгаар хандаһай даа гэжэ һанахаш.

Буряадай номой хэблэлдэ барлагдан гараһан номууд эрхим һайн байһай гэжэ оролдон, хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлмэрилдэг. Һайн һайхан байхыень, элүүр энхые тэдэндээ хүсөөд, ажал хүдэлмэридэнь амжалта юрөөе!

Р. БЕЛОГЛАЗОВА,
уран зохёолой республиканска шангай лауреат.

ШЭМЭГЛЭЛ ГОЁОЛТО ЮУБ?

Шэмэглэл гоёолто юуб? Шэрын үнэрөөр анхилһан ном магазинһаа абаад, хуудаһануудыень яаралгүйхэн һэхэхэдээ, абаһаар лэ уран зурагуудыень харадаг заншалтайбди. Илангаяа үхибүүдэй ном нюдэндэ илдамханаар харагдажа, зүрхэ сэдьхэл баясуулхал даа.

«Теэд энэ номнай хайшан гээд хэблэгдэжэ гарааб?» гэжэ һонирходоггүй байха. Ном болоҗо гарахын тула хэды дахин уншагдаһан, алдуунуудаа заһуулһан, тиигээд техническэ редакторай шалгалта хэды дахин гараһан шуу.

Би 1949 онһоо типографида корректорээр хүдэлжэ эхилээ һэм. Ород, буряад хэлэн дээрэ гараһан номуудые хэды дахин уншаһан, «булуудхануудыень» тэрэ доронь заһаһан байхаб. Зүгөөр корректорэй уялга нилээд харюусалгатай гээшэ. Үзэгэй алдуу гаргуулхагүйн тула нэн түрүүн өөрөө грамматика жэншэдгүй һайнаар мэдэхэ ёһотойш. «Байза, энэ үгэ хайшан гэжэ бэшэгдэхэ бэлэй?» гэжэ ядалсаха болоо һаа, корректорээр ажаллаһанай дэмы гээшэ. Нэгэдэхеэр, бэеэ зобоохош, аягүй байдалда орохош. Хоёрдохёор, редакторта ушаргүй хүндэ байха бшуу.

Харин техническэ редакторай уялга нэгэл ондоошог. Уран зохёолой гар бэшэлгые наборто ябуулхынгаа урда тээ квадрат, шрифт гэхэ мэтын тон шухала тэмдэглэлнүүдые номер номероорнь илгажа хээд, гаршагыень тусгаар илгажа бэшэхэш. Али бүхы асуудалаар номой авторай һанамжые мэдэхэ, шадаал һаа, хөөрэлдэхэдэ һайн байдаг.

Типографиин хүдэлмэрилэгшэдэй гараар уран зохёолой, политическэ, эрдэм шэнжэлэлэй, хүдөө ажахын, промышленностиин болон бусад түхэлэй номууд барлагдан гарана.

Эдэ бүгэдые хинан хаража, саг болзортонь заһажа байхада, номууднай хараалагдаһан сагтаа хэблэлһээ гаража, наймаанда ородог гээшэ. Һүүлэй үедэ полиграфическа арга боломжомнай элитэ һайжараа. Үхибүүдтэ зорюулагдажа бэшэгдэһэн зарим номуудые дүрбэн үнгэтэйгөөр гаргадаг болообди.

Сэхыень хэлэхэдэ, уран хурсаар, удха түгэлдэрөөр бэшэгдэһэн номууд тиимэ ехэ заһабарида ородоггүй, саг болзортоо гаража байдаг гээшэ. Энэ хэрэгтэ линотипист, корректор, техническэ редактор гэгшэд үнэн сэдьхэлһээ хандажа, эрхим һайн шанартай, уран гоёор шэмэглэгдэһэн номуудые уншагшадта хүргэхөө оролдодог байна.

Д. БАТОЦЫРЕНОВА,
Буряадай номой хэблэлэй техническэ редактор.



ХҮНҮҮДЭЙ ЗОЛ ЖАРГАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1, 2-дохи нюурнуудта).

Һайн һайхан ерээдүйнгөө түлөө тэмсэжэ байгаа вьетнам арадай тэмсэлые. Парижай хэлсээнүүдые хэлсээнгүйгөөр дүүргэхын түлөө делгэрһэн тэмсэлые дэмжэхэ зуураа. Ж. Паретта (Франци), Гамильтон (Австрали), Махомед Эффер Заки (НДРЙ), И. Пеппер (ГДР), Марвин Кейси Гетта (Шри Ланка), Вольфанг Бетц (Баруун Берлин) болон бусад тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байна.

«Индохитад» гэһэн асуудалаар үргэн ехэ хөөрэлдөөнэй дүнгүүдые гаргаха зуураа, Лаосой, Камбоджын ба Вьетнамай делегацинуудай зүгһөө Тьюн Мумм ингэжэ мэдүүлээ:

— Манай тэмсэлые дэмжэһэн хани халуун үгэнүүдые эндэ хэлэһэнэйнь түлөө үгэ хэлэһэн бүхы хүнүүдтэ гүнзэгы баяр баясхалан хүргэнэбди. Илалта түйлахын тулада бидэ бүри ашаг үрэтэйгөөр тэмсэхээр эрид шиидэнгибди. Тиигэжэ Зүүн Урда Азида, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохо хэрэгтэ өөһэдынгөө хубита оруулха байнабди.

Араб оронуудта эсэргүү Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгатай холбоотой асуудалнуудаар **Дүтын Зүүн зүг** тушаа комиссида үгэ хэлэлгэн болоо.

Великобританиин парламентын гэшүүн Даниэль Джонс конгресс дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэдэ үндэр сэгнэлтэ үгөө.

Араб оронууд өөһэдынгөө эрхэнүүдые, тэрэ тоодо Палестинын арадай эрхэнүүдые хамгаалхын тулада тэмсэл хэнэ. Эндэ болоһон зүришэлдөөнэй гол шалтагааниинь хадаа империалис гүрэнүүдэй эзэрхэг түримхэй политика болоно гэжэ Палестиные сүлөөлхэ организациин үмэнэһөө үгэ хэлэһэн Таасир Кубба онсолон тэмдэглээ.

ООН-до туһалдаг бүхэдэлхэйн эмхиин зүгһөө үгэ хэлэхэдээ, Маккауви Ауад Альмаккауви гэгшэ Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгые усадхаха тушаа ООН-ой зүгһөө эрид шууд хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ мэдүүлээ.

Д. Н. Бозе (Инди) Израильтай экономическа харилсаа хэхэгүй, дипломатическа харилсаагаа таһалдуулха гэжэ уряалаад, тэрэшэлэн США-гай зүгһөө тэрээндэ буу зэбсэг эльгээхэ ябадалые болюулха гэһэн эрилтэ табиһан байна.

Израилиин сэрэгүүдые эзэмдэһэн газар дээрэһээнь гаргажа, эндэхи шахаадуу шанга байдалые политическэ ёһоор шиидхэхэ гээшэ ганса сахан лэ арга зам болоно гэжэ Африка, Азиин оронуудтай ЧССР-эй һаналаа нэгэдэлгын комитедэй үмэнэһөө Милослав Вацек мэдүүлээ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи зүрилдөөе үнэн зүбөөр гуримшуулхын тулада гар табилга эмхидхэхэ гэһэн дурадхал Франциин Коммунис партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Раймон Гюйо оруулһан байна. Дэлхэйн олониитын эдэбхитэй дэмжэлгэгүйгөөр Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүд дүүргэгдэхэгүй байна гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Эб найрамдалай, демократиин, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлшэдэй аша туһада хүсэнүүдэй тэнсүүриин хубилһанай ашаар лэ Европо түби дээрэ таатай һайн хубилалтанууд болоо. Имэ һанамжа **«Европодо аюулгүй байдал сахиха, харилсаа холбоо тогтоохо»** гэһэн комиссиин хүдэлмэридэ хабаадагшадай хэлэһэн үтэнүүд соо элирхэйлэн мэдүүлэгдэһэн байна.

«Азидахи эб найрамдал ба аюулгүй байдал» гэһэн асуудалаар байгуулагдаһан комиссида хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгын түйлай ехэ удха шанарые, тусхайлбал, энэ түбидэ аюулгүй байдал сахиха хамтааран гурим байгуулгын түйлай ехэ удха шанар тухай онсолон тэмдэглээ. Имэ гурим байгуулхада бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохо, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал һуларуулха хэрэгтэ шухала хубита болохо гэжэ делегадууд мэдүүлбэ. Бэеэ даанхай байдал хамтааран аршалан хамгаалха гэһэн имэ гуримай гол зорилгонь болоно. Энэ хадаа совет дурадхалай гол удха шанжань мүн гэжэ Финляндиин профсоюзуудай түбэй нэгэдэлэй түлөөлэгшэ Уно Сюрья гэгшэ хэлэһэн байна. Буддын шажантанай Азидахи комитет аюулгүй байдал хамтааран сахиха гуримые хүсэдөөр бэелүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулха гэжэ тэрэнэй түрүүлэгшэ — Монголой буддын шажантаниие толгойлогшо Гомбожав хэлээ.

Аюулгүй байдал хамтааран сахиха гуримай түлөө бүхы Индиин конгрессэй национальна комитедэй генеральна секретарь Чандраджит Ядав үгэ хэлээ. Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй хараа бодолые буруушаагаад, аюулгүй байдал хамтааран сахиха гурим хадаа Хитадта эсэргүүгээр шэглүүлэгдэнхэй бэшэ, харин тэрэнэй хабаадалсаха ябадал хараална гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Азида, мүн Номгон океан шадар агаарта атомна тэһэрэлгэ хэгдэжэ байһаар. Энэ хадаа хэдэн миллион хүнүүдэй бэедэ аюул тохёолдуулна. Имэ туршалгануудые зэбүүрхэн буруушаажа, Малагасиин эб найрамдал хамгаалха комитедэй гэшүүн Леонард Ракота, Австралиин түлөөлэгшэ Альфред Уотот, Мишель Блондель (Франци) гэгшэд үгэ хэлээ.

Буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээхэ ябадалтай холбоотой асуудалнуудые **«Буу зэбсэг хуряалга»** гэһэн темээр байгуулагдаһан комиссида хабаадагшад зүбшэн хэлсээ. Эндэ Р. Андриамանджато (Малагасиин республика) түрүүлэгшээр һууба.

Хүн зониие олоор хюдадаг буу зэбсэг хэрэглэлгые, үйлэдбэрилгые, нөөсэлэлгые хорихо асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдаа. Химическэ, бактериологическа зэбсэг гэхэ мэтэ аюултай зэбсэгүүдые хүсэдөөр хорихо хэрэгтэй гэжэ дэлхэйн эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдые совет делегат академик О. А. Реутов уряалба.

Советскэ Союз — араб арадуудай хани нүхэр, национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэдэг бүхы арадуудай хани нүхэр гэжэ «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлһэнэй түлөө» уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат, Ирагай һаналаа нэгэдэлгын ба эб найрамдалай национальна соведэй генеральна секретарь Азиз Шериф мэдүүлһэн байна. **«Колониализмда ба расизмда эсэргүү национально-сүлөөрэлгын тэмсэл»** гэжэ комиссиин заседани дээрэ тэрэ үгэ хэлээ.

— Хүгжэжэ байгаа оронуудай зам эли тодо. Энэ хадаа социализмын зам мүн, ондоо зам байхагүй, — гэжэ **«Хүгжэлтэ ба экономическа бэеэ даанхай байдал»** гэжэ комиссиин заседани дээрэ Васант Сате (Инди) хэлээ. Имэ һанал бодол олохон делегадуудай хэлэһэн үгэ соо элирхэйлэн мэдүүлэгдээ. Имагтал социализм бүхы арадта ёһотойл хүгжэлтэ, ёһотойл экономическа бэеэ даанхай байдал хангажа шадаха гээд Освальдо Мартинес (Куба) онсолон тэмдэглээ. Тэрэ хадаа Латиин Америкэдэ анха түрүүн байгуулагдаһан социализмын ороной түйлалтанууд тухай хөөрэжэ үгөө.

Социалис хани нэгэдэлэй оронуудтай экономическа холбоо тогтоогоод байбал, хүгжэжэ байгаа оронууд империализмһаа болон шэнэ түхэлэй колониализмһаа экономическа талаараа дулдыданги бэшэ байха гэжэ Очирбат (Монголой Арадай Республика) хэлээ. Манай орон хүгжэлтын капиталис шатые алгасан гараад, социализмда ороһон байна.

«Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха талаар харилсаа холбоон» гэжэ комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлэгшэд ингэжэ тэмдэглээ. Энэ асуудал хадаа имагтал эрдэм-техникын бэшэ, мүн социальна удха шанартай гэжэ мэдүүлһэн байха юм.

Оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха талаар социалис оронуудта хэгдэжэ байгаа горитой хүдэлмэри тухай Германиин Демократическа Республикын түлөөлэгшэ Г. Томс хөөрэжэ үгөө. Харилсан туһалалсалгын Экономическа Соведэй гэшүүд-гүрэнүүдтэ энэ асуудалаар хэдэн зуугаад научна организацинууд хүдэлжэ байдаг.

Хэтэрхы ехээр ашаг олзо абахын тулада монополинууд хэрзэгы муухай гэмтэ ябадал гаргадаг гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалхын, байгаалиин баялигуудые үлэмжэ һайнаар ашаглахын тулада уласхоорондын оршондо научна шэнжэлгэнүүд болон техническэ онол арганууд үргэнөөр нэгэдхэгдэн ябуулагдаха, манай дэлхэй дээрэхи газарай болон уһанай баялигуудые хамгаалха талаар зүбшөөгдэмэл хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ делегадууд онсолон тэмдэглээ юм.

Эбэй ёһоор зэргэ оршохо, түгшүүрилтэ байдал һуларуулха талаар искусствын, соёлой болон гэгээрэлэй ажал ябуулагшадай дүүргэхэ үүргэ тухай, соёлой баялигуудаа халан абалсалгые шангадхаха тухай, энэрхы һайхан сэдьхэлтэйгээр, арадуудай хани барисаа хүндэлдэг байхаар шэнэ үетэниие хүмүүжүүлхын түлөө һургуулиин даахa харюусалга тухай асуудалнууд **«һуралсалай болон соёлой талаар харилсаа холбоон»** гэжэ комиссиин заседани дээрэ зүбшэн хэлэгдээ.

Шэнэ дайнай аюулда эсэргүүсэн тэмсэдэг уран зураашадай, уран зохёолшодой, артистнуудай, кинематографистнуудай, хүгжэмшэдэй хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлжэ шадамаар лэ уласхоорондын организаци байгуулха тухай дурадхалнуудые үгэ хэлэгшэд оруулһан байна.

Театрай, киногой, хүгжэмэй бүхэдэлхэйн фестивальнуудые эмхидхэхэ, арадуудай хани барисаан ба бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй уряа доро уран зурагай искусствын бүхэдэлхэйн выставкэ үнгэргэхэ тухай энэ комиссида хэлсээн болоо.

«Экономическа ба научно-техническэ харилсаа холбоон» гэжэ комиссиин заседани дээрэ уласхоорондын холбооной шухала асуудалнуудаар үргэн ехэ хөөрэлдөөн болобо. Ажалай уласхоорондын хубаарилгын асуудалаар өөрынгөө һанамжа хэлээд, Паво Липпонен (Финлянди) ингэжэ тэмдэглээ. Капиталис болон социалис оронуудай хоорондо харилсаа холбоо тогтоохо гээшэ али алиндань аша туһатай юм. Жэшээ болгон, Советскэ Союзтай, Харилсан туһалалсалгын Экономическа Соведэй бусад гэшүүн-оронуудтай Финляндиин байгуулһан экономическа, научно-техническэ харилсаан аша үрэтэйгөөр хүгжэнэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Аргентинын түлөөлэгшэ Адольф Лертора гэгшэ эрдэмтэдэй уласхоорондын харилсаа холбоо тогтоохо донь, научно-техническэ литература ба мэдээсэлээ халан абалсахадань туһалхыень бүхы оронуудай правительствануудые уряалба. Имэ һанамжа уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй институдай директор Т. Т. Тимофеевэй (СССР) мэдээсэл соо хэлсэгдээ.

«Социальна асуудалнууд ба хүнэй эрхэ» гэжэ комиссиин заседани дээрэ социальна дэбжэлтын түлөө, хүнэй демократическа эрхэнүүдэй түлөө, мүн арһа яһанай илгаа гаргалгада эсэргүү, экономическа, политическэ, юридическэ талаараа хүнүүдэй тэгшэ бэшэ байлгада эсэргүү, эхэнэрнүүдые доромжолгодо эсэргүү болон бусад уласхоорондын декларацинууд болон хэлсээнүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэлэй амин шухала зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Португалиин колонизаторнууд тэрэнэй эхэ нютагта амгалан һууһан улад зониие хайра гамгүйгөөр хюдана гэжэ Гвинея-Бисау гүрэнэй түлөөлэгшэ А. Кабрал зэбүүрхэн байжа хэлээ. Португалиин колонизаторнуудай, Урда Африкын расистнуудай, Израилиин сионистнуудай гэмтэ ябадалнуудые мүрдэхэ уласхоорондын комисси байгуулха гэһэн дурадхал тэрэ оруулаа.

«Правительстванууд хоорондын ба правительственнэ бэшэ организацинуудай хоорондохи харилсаа холбоон» гэжэ комиссиин ээлжээтэ заседани нээхэ зуураа, тэрэнэй түрүүлэгшэ Кнуд Нильсен — эб найрамдалай федералистнуудай уласхоорондын эмхиин президент — энэ комиссиин һайнаар хүдэлһые тэмдэглэбэ.

Эб найрамдалай ба национальна талаараа аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ правительственна бэшэ элдэб организацинуудай хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлхын тулада координационно орган байгуулха гэжэ делегадууд дурадхаа.

Газар дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал хангаха, эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ Советскэ Союз, мүн бусад социалис оронууд түйлай ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ делегадууд нэгэнтэ бэшэ тэмдэглэһэн юм.

Чилиин патриодуудые дэмжэхын тулада өөһэдынь оронуудай олониитэ ямар хэмжээ абанаб гэжэ **Чили** тушаа комиссиин заседанида хабаадагшад хөөрэжэ үгөө.

Октябриин 29-дэ конгрессэй комиссинуудта документнүүдэй проектнүүдые зохёохо редакционно комитедүүд хүдэлмэреэ эхилһэн байна.

(ТАСС).

Спорт

„АРАРАТ“—

СССР-эй ЧЕМПИО

Һаяхан СССР-эй Кубо хүртэһэн Ереванай «Арар командын футболистну ороной чемпионой хүнд нэрэ зэргэ оложо, чемпио алтан медальнуудаар ш нагдаба.

Октябриин 28-да болоһ наадануудта алтан, мү медальнуудта хүртэхэ ком данууд элирээ. «Арарад спортсменүүд һүүлшын наадандa Ленинградай «З нидтэй» уулзахадаа, 3:2 тойгоор шүүгээ. Тиих Киевэй футболистнууд А ма-Атада «Кайрадтай» н дахадаа, тоо нээнгүй тэ жэ, ялын сохилтын дүнг 3:5 тоотойгоор булигда байна. Һүүлшын наада Армениин футболистну шамбай солбоноор, бү түргөөр, онол шадабари гаар наадан, илажа га Эндэ Эдуард Маркаров ил гаяа шалгаржа, нүгөөд лэйнгээ саха руу хоёр бэгэ сохижо оруулба. лагша тренер Н. П. Симо най хүтэлбэри доро «Арар дай» спортсменүүд энэ лэй чемпионадта 39 очкот болоһон байна.

Киевэй «Динамо» 34 котойгоор хоёрдохи һу эзэлнэ. Үшөө нэгэ уулза хэхэ динамынхид мүнгэн даль абаха болоо. Ноябр 1—2-то үнгэргэгдэхэ һү шын наадануд ямар ком дын бронзо медальда хүр хэ байһыень элирүүлхэ

«Динамо» (Тбилиси) ЦСКА — 3:1, СКА (Рост на-Дону)—«Динамо» (Мо ва) — 0:1, «Заря» (Ворош ловград)—«Пахтакор» (Т кент) — 2:1, «Днепр» «Спартак» 0:1, «Карпаты «Динамо» (Минск) — 1 «Шахтёр» — «Торпедо» 2:0.

(ТАСС).

ТОБШО ҺОНИН

ГИМНАСТИКА. Спорт на гимнастикаар Евро түрүү һуури эзэлэлгын рысөөн Англиин ниислэл то — Лондондо боложо д рээ. Спортивна гимнастик Мюнхендэхи олимпиадын солютна чемпионка Людм Турищева энэ удаада һайнаар мүрысэжэ, Европ чемпионой нэрэ солодо т тэбэ. Тэрэ 38,1 балл аба Европо түбиин чемпионой рэ зэргэ хоёрдохёо эзэл байна.

Гродно хотоһоо Ольга К бут 37,65 балл абажа, гэн медаляар шагнагдаа. ропын чемпионадта түр шынхеэ хабаадаһан, ГДР 16-тай гимнастка Крес Гершау 37,40 балл аба бронзо медальда хүртэба

БАСКЕТБОЛ. Балти кубок эзэлхын түлөө бас болоор уласхоорондын м сөөн Таллин хотодо үн гэгдэһэн байна. Эндэ Э ниин суглуулагдамал ко да илажа гараа. Швец команда — хоёрдохи, вагай баскетболистнууд гурбадахи, Финлянд спортсменүүд дүрбэдэхи ри эзэлбэ.

ТЕННИС. Теннисээр хоорондын мүрысөөн лиси хотодо боложо дү Совет спортсменүүд м сөөнэй дээдэ бүхы ша нуудые абаһан байна. нэрнүүдэй дунда — Мо гай түлөөлэгшэ Ольга М зова, эрэшүүлэй дунд Тбилисиин спортсмен А сандр Метревели. эхэнэ дэй дунда хоёр-хоёр наадахадаа Морозова, һаа Евгения Бирюкова, шүүлэй дунда хоёр хо роо наадахадаа — Б Сергей Лихачев, Моск Владимир Коротков, хо нааданда — Морозов М вели хоёр илалта түйл

ХОККЕЙ. Шайбатай кейгээр ороной чемпи октябриин 28-да бо нааданда Воскресе «Химик» Горький —«Торпедэтэй» талмай рээ наадахадаа, 9:2 т гоор шүүһэн байна, А. Голиков, Савицло шэд илангаяа шалгарба

Энэ үдэр «Крылья С тов», команда Челябин «Тракторта» айлшалан дахадаа, 11:2 тоото илаһан байгаа.

Ригын «Динамын» истнүүд «Спартагай» с сменүүдтэй уулзахадаа, ёрдохи, гурбадахи ш һайнаар наадажа, энэ чемпионадта гурбадахи таяа түйлаба.

(ТАС

СИБИРИИН ТЕАТРНУУДАЙ ЗАХИЛ ДҮҮРГЭГШЭД



Улаан-Үдын киномеханическа завод заһабарилга-үйлэдбэриин комбинадай бааза дээрэ арбан табан жэлэй саада тээ байгуулагдаһан юм. Энэ завод киноаппаратурада хэрэгтэй запасной частьнуудые бүтээн гаргадаг, театрай захил дүүргэдэг, дархалан хэдэг байна. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй олон театрнуудһаа элдэб захил заводто ходо ерэжэ байдаг. Тэдэнэрэй захилнуудые саг болзоортонь бэелүүлхэ гээшэ заводой гол зорилго болоно.

Заводой 100 гаран хүдэлмэришэдтэй, энэ коллектив байгша оной түрүүшын үдэрһөө габшагай һайнаар хүдэлжэ, ажалайнгаа эршэ алданагүй. Эндэхи хүдэлмэришэд продукци бүтээн гаргаха юһэн һарынгаа даабари 102,3 процент дүүргээ. Энэ хугасаа соо 605 мянган түхэригэй юумэ хэхэ түсэбтэй һаа, энэ тоогоо 620 мянган түхэригтэ хүргөө. Ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлээ. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, байгша ондо ажалай бүтээсэ 7,4 процентээр дээшэлһэн байха юм. Хүдэлмэриин сагые зүбөөр хэрэглэһэнэй, түүхэй эд, материалнуудые, зайн гал гамтайгаар гаргашалһанай ашаар имэ һайн дүн түйлагдаа.

Коллектив соогоо суурхаһан түрүү участогууд, бригаданууд, хүдэлмэришэд социалис мүрысөөнэй эхин һабагша татаһан байна. Жэшээлхэдэ, Тамара Александровна Кузнецовагай хүтэлбэрилдэг шэрдэгшэдэй участок сентябрь һарын үйлэдбэриин түсэб 111,3 процент дүүргээ.

Мария Дашиевна Бадуева, Мария Борисовна Ильина гэгшэд театрай һандали хабсаруулгын цехтэ ажаллана. Тэдэнэр һандалинуудай хушалтые тааруулжа эсхээд, оёдог, һүүлээрнь бүтээһэн продукцияа захил хэгшэдтэ эльгээдэг байна. Эрхим ажалайнгаа түлөө эдэ уран гартай оёдолшод Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байха.

«СССР-эй кинематографиин отличник» гэһэн тэмдэгээр, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан коммунис ажалай ударник Василий Иннокентьевич Кобылкин энэ заводто үнинэй ажаллана. Тэрэ кино-түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг, тодходог. Түрүү мастерай заһабарилһан кино-түхеэрэлгэнүүд аха дүү Монголой орондо эльгээгдэдэг байна. Василий Иннокентьевич үдэрэйнгөө даабари 120—130 процент, эрхим шанартайгаар ходо дүүргэдэг.



Заводой коллектив Октябриин 56 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаха зуураа, арба һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүргэхээр шиидэнхэй, габшагай һайнаар мүнөө ажаллажа байна.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. М. Д. Бадуева һандалиин хушалта оёжо байна. 2. Мастер В. И. Кобылкин ажалдаа.

Авторай фото.

Хилын саанаһаа

ПРАГА

ДРВ-гэй делегациин ЧССР-тэ ерэһэн тухай коммюнике

ТАСС

ДРВ-гэй партийно-правительственна делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр Чехословакида ерэһэн тухай коммюнике тунхаглагдаа.

Эндэ болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ КПЧ-гай ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал түрүүтэй ЧССР-эй партийно-правительственна делегаци, ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Премьер-Министр Фам Ван Донг түрүүтэй ДРВ-гэй партийно-правительственна делегаци хоёр ороной хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа, харилсаа холбоо бэхижүүлхээр шиидэнги байһанаа баталба гээд энээн доторхэлэгдэнэ. КПЧ-гэй ба ПТВ-гэй хоорондохи аха дүүгэй харилсаа саашадань хүгжөөхэ, хоёр талые һонирхуулһан асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэхэ тухай үгээ ойлголсоо.

Марксизм - ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта үндэһэлэн, социалис оронуудай, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые, харилсаа холбооое али бүхы талаарнь бэхижүүлхэ, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнтэй, дэлхэйн түрүү үзэлтэй, демократическа хүсэнүүдтэй социалис оронуудай харилсаа холбооое үргэдхэхэ гээшэ эб найрамдалай, национальна бэеэ даһан байдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлые амжалтатайгаар үнгэргэхэ арга олгохо байна.

ВАРШАВА

Харилсаагаа бэхижүүлхэ замаар

ТАСС

Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Кубын, Монголой, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, Чехословакиин дотоодын худалдаа наймаанай министрнүүдэй, мүн СЭВ-эй Секретариадай түлөөлэгшэдэй зүблөөн октябриин 26-һаа 29 хүрэтэр Варшавада болобо. СЭВ-эй XXV сессиин шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн гараһан зорилгонуудые бэелүүлгын дүнгүүдые зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэлһэн байгаа.

1974 оной хүдэлмэриин түсэб, 1976—1980 онуудта бэелүүлэгдэхэ научно-техническэ харилсаа холбооной түсэб зүблөөн дээрэ баталагдан абтаа.

БҮХЫ ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ БАТА ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАНГАХА

Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада зарлагдаһан бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ олоной анхарал татажа, һонирхол үүсхэжэ үргэлжэлһөөр. Уласхоорондын хэрэгүүдтэ Ленинэй суртал бодолые Советскэ Союзай залан сэхээр, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхые, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхые эрид шиидэнги байһыень Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ элирхэйлэн гэршэлнэ.

СОФИ. Хүн түрэлтэнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэжэ байһан гол шухала асуудалнуудта Л. И. Брежнев үгэ соогоо дэлгэрэнгы харюу үгэнэ гээд Болгариин «Отечествен фронт» газетэ бэшэнэ.

Эб найрамдал бэхижүүлхэ асуудалнуудаар бүтэмжэтэй һайн, тодорхой хараа шэглэл элирхэйлэн харуулжа, бата бэхи, үнэн зүб эб найрамдал хангахын тула дэлхэйн олон зуугаад миллион хүнэй хүсэ шадалые элсүүлхэ программа табигдаа.

ВАРШАВА. Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ «Трибуна люду» газетэ тунхаглахадаа, ингэжэ бэшэнэ: Европын гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанай гол ёһонууд зүблөөндэ хабаадаһан бүхы хүнүүдээр баталагдажа, манай түбиин бүхы арадуудаар абтахынь тула Совет гүрэн ехэ хүсэлэл оролдолго гаргана.

ХАНОЙ. «Араб арадуудай үнэн зүб эрилтэнүүдые Советскэ Союз шууд сэхээр дэмжэнэ гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев мэдүүлээ» — «Нян зан» газетэ имэ гаршаг доро КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэһөө булэгые тунхаглаба.

УЛААН-БААТАР. Уласхоорондын асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхэ, ядерна дайнай аюул сараха, арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, бата эб найрамдал хангаха—эдэ бүгэдэ түрүү үзэл бодолтой бүхы хүнүүдэй хүсэл зорилго болоно. Москвада зарлагдаад байһан конгресс дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соо бүхы арадуудай нангин хүсэл бодол хангаха гол хараа шэглэл тодорхойлогдоо гээд Ази, Африкын арадуудтай һаналаа нэгэдэлгын Монголой комитедэй түрүүлэгшын орлогшо П. Хорлоо мэдүүлээ.

ДЕЛИ. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада зарлагдаһан бүхэдэлхэйн конгрессэй хүдэлмэри дэлхэй дээрэ эб найрамдалай ба дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг хүсэнүүдые улам батадхан бэхижүүлхэ тэмсэлдэ шухала хэрэг болоно гээд Индиин Национальна конгресс гэдэг хүтэлбэрилхы партиин орган «Соушелист Индиа» газетын ахамад редактор, ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша Икбал Сингх хэлэһэн байна. Конгрессэй хүдэлмэридэ Л. И. Брежневэй хабаадаһан ушар ехэ удха шанартай. Советскэ Союзай эб найрамдалта политикын бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байһые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэ үшөө дахин элирхэйлбэ.

ДАККА. Мүнөөнэй уласхоорондын байдал тушаа тад буруу ойлгомжо олоной дунда түрүүлхые империалис ба Пекинэй политигууд оролдолго гаргана. Тиин КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энээндэнь шанга харюу сохилто хэбэ гээд Бангладешэй Коммунис партиин ЦК-гай генеральна секретарь Абдус Салам, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, мэдүүлээ.

КАИР «Араб арадуудай үнэн зүб эрилтые Советскэ Союз батаар, залан сэхээр дэмжэнэ гэжэ КПСС-эй хүтэлбэрилэгшэ Л. И. Брежнев мэдүүлээ гээд «Аль-Ахбар» газетэ бэшэнэ. Буудалдаа зогсоохо ба сэрэгүүдээ гаргаха тухай ООН-ой Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула шиидхэхы хэмжээнүүдые дары абаха шухала гээд Л. И. Брежнев үгэ соогоо тэмдэглэнэ».

ВАШИНГТОН. Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые «Вашингтон пост» газетэ тунхаглахадаа, ингэжэ бэшэнэ: «Энэ үгын удха тодо ойлгосотой байна». Уласхоорондын түгшүүрил һулагуулха политика Советскэ Союз залан сэхээр бэелүүлнэ.

БАРУУН БЕРЛИН. «КПСС-эй XXIV съезд дээрэ һайшаагдан абтаһан эб найрамдалта программын үндэһөөр түгшүүрил һуларуулха ба эб найрамдал хангаха хэрэгые Советскэ Союз эсэшэ сусашагүй бэелүүлхээр эрид шиидэнги гэжэ Л. И Брежнев үгэ соогоо тэмдэглээ» гээд «Ди вархайт» газетэ бэшэнэ. «Тэмсэжэ байгаа Чилиин арадтай совет арад һанал нэгэтэй гэжэ Л. И. Брежнев мэдүүлээ»,— гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал

Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ Израилиин сэрэгүүд ООН-ой Аюулгүйн Соведэй тогтоолнуудые хэдэ дахин эбдэжэ, Суэцкэ каналай оршондо байһан Египедэй сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдые буудаһан байна. Сириин фронт дээрэ хэлсээ эбдэлгэ болоогүй.

ООН-ой түлөөлэгшын адаглалга доро октябриин 28-да Египедэй ба Израилиин офицернүүдэй уулзалга болобо. Эдэнэй хааха уулзаһан тухай, энээндэ хэдэй хабаадаһан тухай ООН-ой мэдээсэлэй түбэй директор Али Халиль юушье дурдаагүй.

Израилиин самоледууд Ливанай агаарай дайда руу нэбтэрэн ороо гээд Ливанай «Аль-Анвар» газетэ мэдээсэнэ. Израилиин агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй хоёр самолет Бейрут дээгүүр ниидэн гараа.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалтай дашарамдуулан, энэ райондохи байдалые зүбшэлхын тула Араб гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй ба оборонын министрнүүдэй зүблөөе дары зарлаха тухай Мароккын дурадхалые 11 орон — Сири, Ливан, Саудовска Арави, Йеменэй Араб Республика ба бусад дэмжэһэн байна.

Дүтын Зүүн зүгтэ үнэн зүб, бата эб найрамдал хангахын тула эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүд ехэ оролдолго гаргажа байнхай.

(ТАСС).

ЛОНДОН

ЧИЛИИН ХУНТАДА ЭСЭРГҮҮСЭЛТЭ ҮРГЭДЭНЭ

ТАСС

Чилиин патриотическа хүсэнүүд сэрэгэй хунтада эсэргүүгээр тэмсэнэ гэжэ «Дейли телеграф» газетын корреспондент Сантьягаһаа мэдээсэнэ. Ороной хото городуудта, һуурин тосхонуудта тэмсэл улам үргэдэнэ. Хархис хүсэнүүдэй сэрэгүүдые партизанай подразделенинүүд үгы хэнэ. Аандын хаяа ташаландгуудта эдэнэр хорогдон хорожо, сэрэгэй хунтын солдадуудта гэнтэ добтолон, үгы хэнэ.

«Чилиин элдэб районуудта партизанай бүлэгүүд эдэбхитэй тэмсэл хэнэ» гэжэ сэрэгэй правительствын дотоодын хэрэгүүдэй министр генерал Бонилья сэхэ руунь мэдэрхэ баатай болобо. Сальвадор Альендиин правительствын тала баригшадай нюуһан буу зэбсэгүүдые, һомо хэрэгсэлнүүдые сэрэгэй захиргаан олоодүй байнабди гээд генерал хэлэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Дээдэ һургуулинуудта ниитын эрдэм шудалалга» — түрүү бэшэг. «Агууехэ Октябриин хүндэлэлдэ» — суглуулбари. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Профсоюзуудай обкомой пленум дээрэһээ. Түрэл орон доторнай. «Яруунаһаа мэдээсэнэ» — суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда: Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс дээрэһээ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Элдэб һонин. Хилын саанаһаа.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

18.35—Дамжуулгын программа. 18.40—Телепанорама.

«Орбита» харуулна:

19.00—«Время» мэдээсэлэй программа. «Москвада боложо байһан эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресс дээрэ». 19.30 — Залуу артистнарай концерт. 20.00—**Үнгэтэ телевидени.** Москвада боложо байһан эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессые баяр ёһололой хаалга тухай. 22.25—Үнгэтэ телевидени. «Шинии эдир наһан» гэһэн телевизионно зүжэг. 23.50—24.00—Забһарлалга. 24.00—«Время»—мэдээсэлэй программа. Москвада боложо байһан эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгрессые баяр ёһололой хаалга тухай репортаж. 01.00—Г. Свиридов. «Фортепьянаар наадаха соната». 01.15 — Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. «Динамо» (М) — «Торпедо» (Горький): 2-дохи, 3-дахи үенүүд.

САГАН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Хойто аймагуудаар, Байгал шадар бага зэргэ саһан орохо. Һулаханаар һалхилха. Температура 0—4, хойто аймагуудаар 3—7 градус, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 16—18 градус, үдэртөө 1—3 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕ

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редакт 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-0 редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секре — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, се хозяйства — 64-36.63-86, пропаганды и агита 56-23, промышленности и строительства — 61.3 ветского строительства и быта — 69-58, культу школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, мации — 34-05, общественная приёмная — 56 шинное бюро — 57-63, фотолабораторная — 33-6

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1973 оной октябриин 31. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-00654. Заказ №